

Nota van uitgangspunten Structuurvisie

Ambities gezien in het licht van recente ontwikkelingen

Directieproject

MSB

(MER, Structuurvisie Noordoostpolder, Bestemmingsplan Landelijk Gebied)

Auteurs: Marieke de Rijk-Velema en Arjen van den Berg
Opdrachtgever: Maurice Arnoldy
Versie 16 maart 2012

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel.....	3
1.3 Werkwijze.....	3
1.4 Leeswijzer	5
2. Landschap	6
2.1 Opgave	6
2.2 Systematiek.....	7
3. Bevolking.....	13
3.1 Inleiding.....	13
3.2 Demografische ontwikkelingen	13
3.3 Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen	15
3.4 Sociaal-economische ontwikkelingen.....	16
3.5 Recreatieve ontwikkelingen.....	18
3.6 Conclusie.....	20
3.7 Strategie bij onzekerheid	20
4. Wonen.....	22
5. Voorzieningen	25
6. Agrarische bedrijven	28
7. Bedrijventerreinen en werkgelegenheid	31
8. Recreatie en toerisme.....	36
9. Infrastructuur.....	40
10. Water	42
11. Natuur.....	45
12. Energie en duurzaamheid.....	47

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De Wet ruimtelijke ordening schrijft voor dat gemeenten een ruimtelijke visie op hun grondgebied formuleren dat geldt als beleidskader voor ruimtelijke planvorming. Een dergelijke structuurvisie bindt (alleen) de gemeente zelf. De gemeente Noordoostpolder beschikt nog niet over een structuurvisie als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening. Dit is in 2007 aanleiding geweest om voor het opstellen van een dergelijke visie een (bestuurlijk) project (nu: directieproject) te starten. De wet stelt overigens geen deadline of sancties voor het niet realiseren van een structuurvisie. Wel geeft een structuurvisie zekerheid aan burgers over de beleidsrichting, de visie kan dienen als lobbyinstrument voor het beïnvloeden van plannen van provincie en Rijk en de visie kan ruimte geven voor bovenplanse verevening in het kader van grondexploitatiebeleid.

1.2 Doel

Dit document vormt de Nota van uitgangspunten voor de Structuurvisie 2025. Het geeft per beleidsector weer waar de gemeente op dit moment staat en wat de belangrijkste uitdagingen zijn voor de toekomst vanuit ruimtelijk oogpunt. Deze uitgangspunten moeten vertaald worden naar een Structuurvisie. Er wordt gelijktijdig gewerkt aan een Economische- en een Sociale Structuurvisie. De verschillende beleidsplannen zullen waar mogelijk en noodzakelijk op elkaar worden afgestemd. De drie documenten zijn allen, op hun eigen terrein, van essentieel belang als afwegingskader voor de toekomstige ontwikkeling van Noordoostpolder. De (ruimtelijke) Structuurvisie is echter de enige van de drie met een wettelijke basis en doorwerking.

1.3 Werkwijze

Het beschrijven van de ruimtelijke uitgangspunten per beleidsector is één, het proces van het vertalen van deze uitgangspunten naar een Structuurvisie die recht doet aan de Cultuurhistorische kwaliteiten van het landschap van de Noordoostpolder en de ontwerpprincipes die deze polder uniek maken, is een geheel andere.

De eerste stap, het beschrijven van de uitgangspunten, is eerder gedaan voor de Structuurvisie (ontwerp 2011). Een deel daarvan kan opnieuw input vormen voor de Structuurvisie 2025. Het gaat dan om de volgende twee documenten:

1. De evaluatie van de toekomstvisie 2030

Deze heeft geleid tot een aanpassing van de stellingen die in de toekomstvisie als basis zijn genomen. De herziene stellingen gaan op hoofdlijnen nog steeds op en zijn in de bijlage 1 kort samengevat.

2. Ambitiedocument

Dit document geeft een beeld van de opgave waar voor de gemeente staat, zie bijlage 2. In het ambitiedocument zijn ambities geformuleerd, en daarmee zijn ook keuzes gemaakt voor de toekomst. Deze keuzes op voorhand hebben zeer belemmerend gewerkt in

de eerder in het voortraject doorlopen milieueffectrapportage (m.er.)- procedure. Met de aanpak die we nu voor ogen hebben worden de keuzes later gemaakt. Daar waar in deze nota van uitgangspunten keuzes worden gemaakt dienen deze te worden gezien als oplossingsrichtingen.

Inmiddels zijn er wel 2,5 jaar en een economische recessie overheen gegaan. De meest recente demografische en economische ontwikkelingen, als ook woningmarktonderzoek uit 2011 laat ons zien dat we op een kantelpunt staan: veel minder groei en uiteindelijk stabilisatie van inwonertal en huishoudens. Dat leidt tot opgaven en andere oplossingen. Groei is geen middel meer om wensen waar te maken. We moeten gebaande (groei)paden verlaten en overstappen op een ruimtelijke ontwikkeling van stabiliteit en kwaliteit, herstructurering en inbreiding. Een ontwikkeling van integraal afstemmen van oplossingen en programma's. Bij nieuwbouw moeten we nog preciezer inspelen op de markt dan voorheen. Behoud van voorzieningen is niet meer op te lossen met groei. Beleidsinstrumenten dienen dan ook waar mogelijk zowel groei- als krimpbestendig te zijn en rekening te houden met onzekerheid. De beleidsstrategie zal bestaan uit het gebruiken van een flexibele planning, een monitoringssysteem waarbij we vroegtijdig kunnen signaleren of aanpassing van beleid nodig is. En een afwegingskader ontwikkelen voor risicovolle investeringsbeslissingen.

Na de Evaluatie van de toekomstvisie en het Ambitiedocument zijn in die tussentijd trends bijgesteld, nieuwe beleidskaders vastgesteld, en projecten verder uitgewerkt of nieuwe geïnitieerd. Daarom is naast bovenstaande twee documenten een analyse van trends, ruimtelijke ontwikkelingen en projecten verricht anno 2011 per beleidssector, rekening houdend met de laatste prognoses. Hoofdstuk 3 Bevolking geeft de beschrijving van de statistische gegevens en prognoses die als uitgangspunt worden genomen voor de structuurvisie. In hoofdstuk 4 en verder worden ontwikkelingen en uitgangspunten per beleidssector beschreven. Daar waar de nota van uitgangspunten afwijkt van de evaluatie toekomstvisie 2030 en het ambitiedocument, is deze nota van uitgangspunten leidend.

De tweede stap, de cultuurhistorische kwaliteiten van het landschap samen met de ontwerpprincipes als vertrekpunt nemen voor het vertalen van de uitgangspunten naar inrichting, is eerder onvoldoende tot uitdrukking gekomen. Om die reden is samen met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) gezocht naar een systematiek en procesgang die deze waarborg wel kent. Een systematiek is gevonden met behulp van het in het verleden opgestelde document 'Kwaliteitskaarten Noordoostpolder Urk'. Naast de in dat document beschreven benadering om te bepalen wáár en hóe een ontwikkeling een plek kan krijgen, meent de gemeente dat deze benaderingswijze aanvulling behoeft waar het gaat om het organisch gegroeide onderscheid in karakter van de polder. In hoofdstuk 2 'Landschap' is een systematiek uitgedacht die beide benaderingswijzen gebruikt om via een integrale afweging tot een locatiekeuze te komen voor nieuwe ontwikkelingen die bijdragen aan zowel behoud als ontwikkeling.

Nota van Uitgangspunten/systematiek en PlanMER

Het aspect landschap/cultuurhistorie, zoals hiervoor beschreven, maakt onderdeel uit van de PlanMER. Om dit aspect, overeenkomstig de wens van het RCE en de gemeente, als leidend principe te hanteren is voormelde systematiek uitgedacht. Dit betekent dat primair op basis van die systematiek (zie ook het schema in hoofdstuk 2) wordt gekeken naar de beste locatie. De gevonden locatie(s) wordt(en) uiteraard ook be-MER-d op overige (milieu)aspecten. Indien hieruit blijkt dat de vanuit landschap/cultuurhistorie gevonden locatie onhaalbaar is, moet nogmaals met behulp van de systematiek beoordeeld worden of er al dan niet alternatieven zijn. Op deze wijze ontstaat een transparant (MER-)proces.

1.4 Leeswijzer

Een verdere uitwerking van deze systematiek waarbij de cultuurhistorische kwaliteiten van het landschap samen met de ontwerpprincipes als vertrekpunt worden genomen is beschreven in hoofdstuk 2. In Hoofdstuk 3 Bevolking zijn statistische gegevens en prognoses op het gebied van demografie, sociaal en economische ontwikkelingen, en vrijetijdsbesteding uiteengezet. Ook is daarin beschreven hoe door middel van een monitoringssyteem signalering vroegtijdig plaatsvindt en aanpassing van beleid mogelijk is . Hoofdstuk 4 tot en met 12 geeft per beleidssector een beschrijving van ruimtelijke ontwikkelingen en projecten anno 2011. Voor elke beleidssector is een beschrijving gegeven van de opgave, de analyse van trends en de problematiek, mogelijk gerelateerde projecten en de uitgangspunten en onderzoekspunten voor de structuurvisie.

2. Landschap

2.1 Opgave

De Noordoostpolder is sinds kort door het Rijk aangewezen als landelijk (wederopbouw)gebied uit de periode 1940-1965 dat van nationaal cultuurhistorisch belang is. De doelstelling van het Rijk is dat deze periode in de toekomstige inrichting van Nederland herkenbaar aanwezig blijft op gebiedsniveau. Dit schept een verplichting.

Daartegenover staat de veranderde houding tussen overheid en burger. De overheid is regisseur. Individuele bewoners wensen een steeds grotere vrijheid bij de inrichting van hun woonomgeving. Er zijn meer én ander spelers bijgekomen, óók marktpartijen eisen hun rol op. De Noordoostpolder wil ze die ruimte bieden.

De opgave is een stimulerend beleid te ontwikkelen waarbij gebruik wordt gemaakt van de cultuurhistorische waarden van een gebied voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Het is niet zozeer de keuze óf we een bepaalde ontwikkeling mogelijk willen maken, veel belangrijker is een uitspraak over wáár en hoe deze ontwikkelingen een plek kunnen krijgen.

Voor de Structuurvisie betekent dit niet een allesomvattend plan, maar een stramien op hoofdlijnen dat toekomstige landschappelijke kwaliteit garandeert en dat er voor zorgt dat de ontwikkelingen niet met de polder op de loop gaan.

De werkwijze om deze opgaven vorm te geven in een Structuurvisie is in de inleiding kort beschreven. De rest van dit hoofdstuk wordt gebruikt om die systematiek toe te lichten en te onderbouwen.

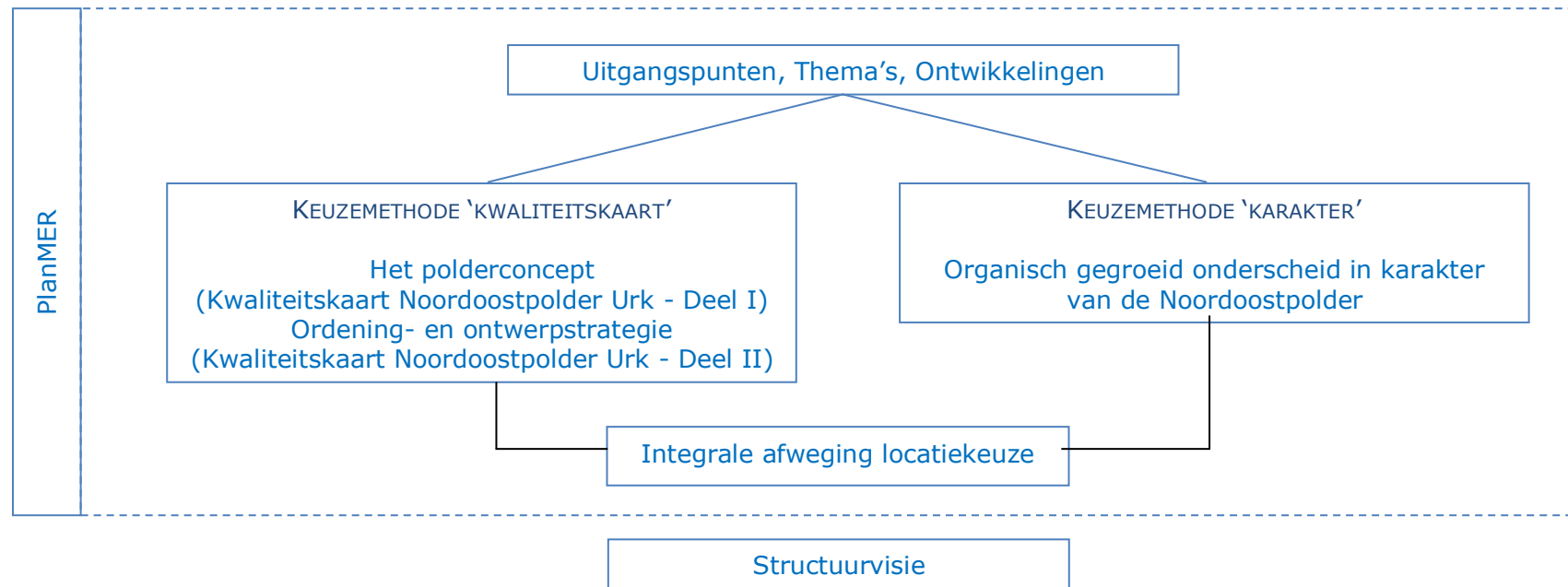
Deze opgaven en de hierna voorgestelde systematiek zijn in belangrijke mate vergelijkbaar met de aanpak zoals die in 2004 is opgesteld in het document 'Kwaliteitskaarten Noordoostpolder Urk'. De essentie uit dit document is overgenomen. Voor meer achtergrondinformatie en de volledige tekst wordt verwezen naar dit document; 'Kwaliteitskaart Noordoostpolder Urk – Deel I, II en III', Beek&Kooiman Cultuurhistorie en H+N+S Landschapsarchitecten, Utrecht, augustus 2004.

2.2 Systematiek

Er wordt gekozen voor een systematiek op basis van het in het verleden opgestelde document 'Kwaliteitskaarten Noordoostpolder Urk' (2004). Dit document kent een grondige en correcte analyse van het polderconcept (Deel I) en een ordening- en ontwerpstrategie om de benoemde kenmerken en waarden operationeel te maken ten behoeve van het te voeren ruimtelijk beleid (Deel II).

Dit polderconcept met ordening- ontwerpstrategie is theoretisch goed toepasbaar, maar heeft nog wel een praktische toevoeging. Geconstateerd wordt dat het organisch gegroeide onderscheid in karakter van verschillende gebieden in de polder hierin onvoldoende tot uitdrukking komt. Het is gewenst deze organisch gegroeide "werkelijkheid" mee te wegen bij de locatiekeuze van nieuwe ontwikkelingen. Het onderscheid in karakter bepaalt in hoge mate het huidige beeld en de beleving op maaiveldniveau. Eigenlijk is dat beeld het resultaat van het op elkaar reageren van de lagen van het polderconcept in de afgelopen 70 jaar en de keuzes die daarin gemaakt zijn.

Dit pleit voor een systematiek die beide 'keuzemethoden' naast elkaar gebruikt om de uitgangspunten, thema's en nieuwe ontwikkelingen te vertalen naar een mogelijke plek in de polder die bijdraagt aan behoud en ontwikkeling. Dit kan schematisch als volgt worden weergegeven:

Polderconcept en Ordening- en ontwerpstrategie (Kwaliteitskaart Noordoostpolder Urk - Deel I, h.3 en Deel II, h.2)*Polderconcept (Kwaliteitskaart Noordoostpolder Urk - Deel I, h.3)*

Dit deel beschrijft de cultuurhistorische waarden van de Noordoostpolder. Het biedt, uitgesplitst naar de thema's Archeologie, Landschap en Nederzettingen, een overzicht in hoofdlijnen van het cultureel erfgoed van de Noordoostpolder.

Voor het doel van deze Nota is hoofdstuk 3 'Essenties van de kenmerken van het polderconcept' met name relevant. Het verduidelijkt A) de ruimtelijke structuur van de polder als geheel en B) de opbouw van het planconcept in vier lagen.

A) Ruimtelijke structuur van de polder als geheel.

Groene eilanden in een open agrarische bedrijfsruimte

Dé essentie op het schaalniveau van de polder als geheel is het principe van boerderijen en dorpen als groene eilanden in een open agrarische bedrijfsruimte.

De ringen: dijkkring en dorpenring

Een belangrijk principe op het schaalniveau van de polder als geheel is de opbouw bestaande uit ringen en radialen. De dijkkring en dorpenringweg. De dijk heeft geen ontsluitingsfunctie en je kan er moeilijk bijkomen. Het vormt letterlijk de 'achterkant' van de polder. De Noordoostpolder is daardoor niet op het buitenwater georiënteerd maar op zijn middelpunt: Emmeloord.

De radialen: het assenkruis.

Het assenkruis (radialen), het complement van de dorpenringweg, verbindt deze met Emmeloord en zorgt voor verankering van de Noordoostpolder aan zijn omgeving. Het assenkruis is niet eenduidig van opbouw, maar bestaat meestal uit een vaart en een (hoofd)weg, die van elkaar gescheiden zijn door een dichte beplantingsstrook. Parallel bevindt zich een weg op een afstand van één kaveldiepte (800m).

Groene eilanden

De 800 meter brede zone die het assenkruis begeleidt

+

Ringen en radialen

B) Op alle schaalniveaus: vier lagen van het planconcept

De hiërarchische inrichting

Het gaat om het hiërarchisch nederzettingspatroon met Emmeloord als stad met centrumvoorzieningen, dorpen met voorzieningen voor dagelijks gebruik, linten van boerderijen en arbeiderswoningen zonder voorzieningen. Ook het wegenpatroon is hiërarchisch binnen en buiten de ring, maar ook in vorm en profiel. En tenslotte is er een drie-traps watersysteem; vaart – tocht – sloot.

De concentrische opbouw

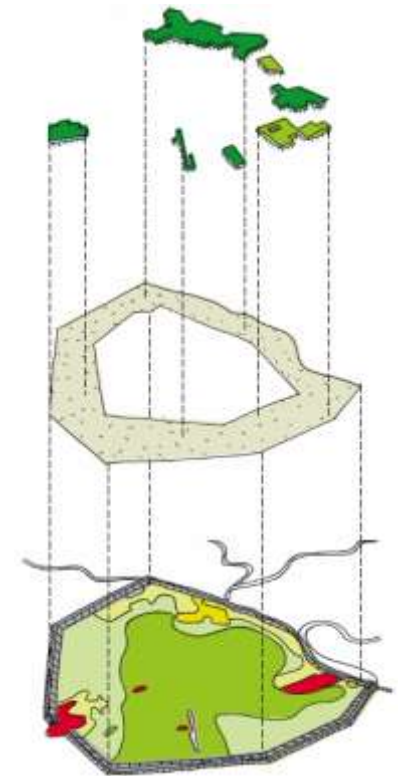
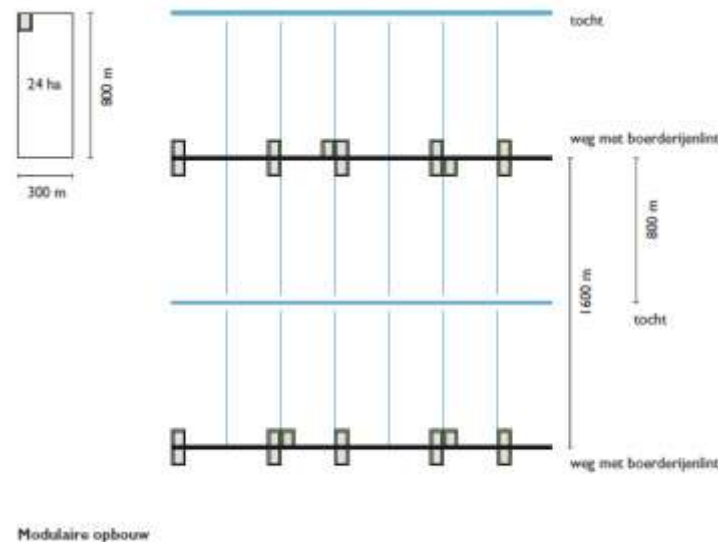
De inrichting is concentrisch opgebouwd op het niveau van de polder als geheel. Ook op nederzettingsniveau en op niveau van de boerderijkavel is deze opbouw aanwezig. Op alle inrichtingsniveau's worden de 'velden' omlijst met opgaand groen.

Het modulaire verkavelingssysteem

Dit bestaat uit een standaardkavel van 300 x 800 m. omgrensd door water. Wegen en waterpatroon geleiden mede het modulaire patroon. Nederzettingen zijn gesitueerd op de plaats van draaipunten/overhoeken in de kavelstructuur. De boerderijen staan in een hoek van de kavel met de voorgevel naar de weg.

Het reageren van de inrichting op ondergrond (bodem) en omgeving.

Goede grond voor de landbouw en lichte/droogtegevoelige grond voor bossen. Aansluiting van het nieuwe land op het oude (incl. opgenomen elementen) is zonder overgang. Het nieuwe land is uitgezet met behulp van bakens/landmarks op het oude land. Het woongedeelte van boerderijen is georiënteerd op de zon. Het beplantingsprofiel is bepaald op basis van gewenste beschutting en schaduwwerking. En het water tenslotte, is niet ingezet als kwaliteit voor het woonmilieu.

Ordening- en ontwerpstrategie (Kwaliteitskaart Noordoostpolder Urk - Deel II, h.2)

Om de benoemde kenmerken en waarden van Deel I operationeel te maken ten behoeve van het te voeren ruimtelijk beleid is met Deel II een ordening- en ontwerpstrategie ontwikkeld. Dit komt tegemoet aan de wens om de cultuurhistorische waarden van een gebied het vertrekpunt te laten zijn voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

De ordeningstrategie (A) volgt uit de ruimtelijke structuur van de polder als geheel. De ontwikkelingsruimte voor de toekomst is gebaseerd op de oorspronkelijke hoofdindeling. De ontwerpstrategie (B) biedt de mogelijkheid om ruimtelijke toevoegingen ook in de toekomst 'polderspecifiek' te kunnen ontwerpen.

A) Ordeningstrategie

Groene eilanden in een open agrarische bedrijfsruimte

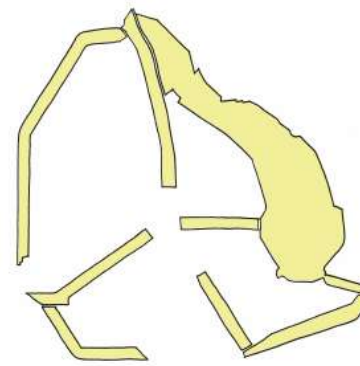
Eerst moet afgewogen worden of de ontwikkeling te realiseren is volgens de principes van de 'groene eilanden'. Door het vergroten van een bestaand eiland of door de aanleg van een nieuw eiland. De bestaande eilanden (Emmeloord, dorpen en erven) zijn hierbij steeds het startpunt van de groei. Uitgangspunt hierbij is dat een eiland telkens als zelfstandig geheel herkenbaar blijft en dat de groene lijst meegroeit. Het vaststellen van de locatie en aard van de lijst wordt beschouwd als cruciale hoofdlijn waar de overheid op stuurt. Bij krimp kan overwogen worden of de grootte van een eiland kan worden gereduceerd of dat het eiland kan vervallen.

Ontwikkelingszones

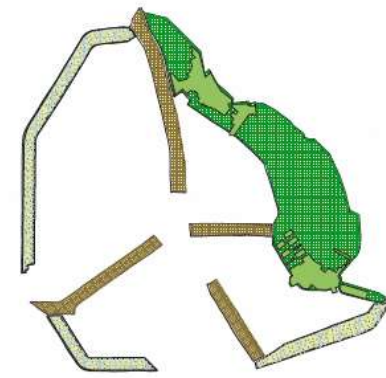
Wanneer een ontwikkeling vanwege de schaal of aard niet in een groen eiland past dan komen de ontwikkelingszones in aanmerking. De contramal van de ontwikkelingszones wordt gevormd door de monofunctionele agrarische bedrijfsruimtes, waar in principe behoud aan de orde is. De ontwikkelingszones vallen uiteen in de transformatiezone van het Assenkruis en de landschapontwikkelingszones van de Oostflank en de West-Zuidrand.

Groene eilanden in een open agrarische bedrijfsruimte

Ontwikkelingszones (geel) en behoud van monofunctionele agrarische bedrijfsruimte (wit)

Kleurverschillen in de transformatie- en landschapontwikkelingszones

B) Ontwerpstrategie

Het bepalen van het schaalniveau waarop de verandering aangrijpt

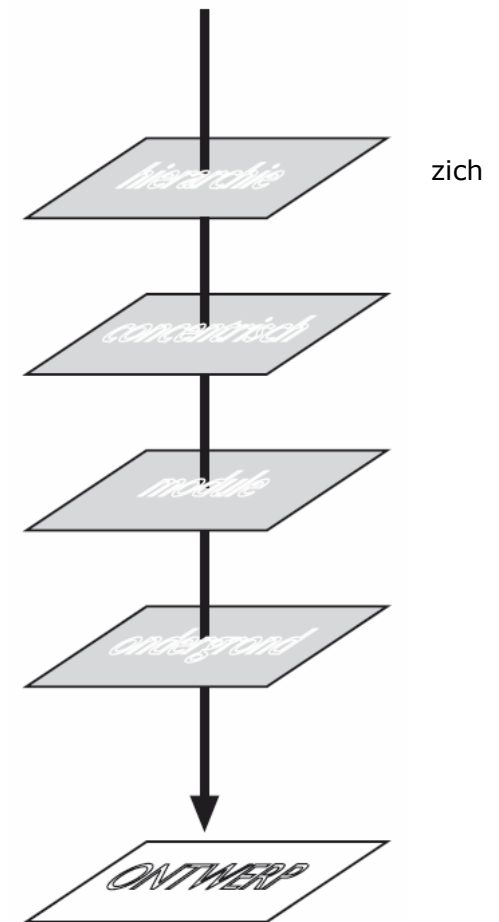
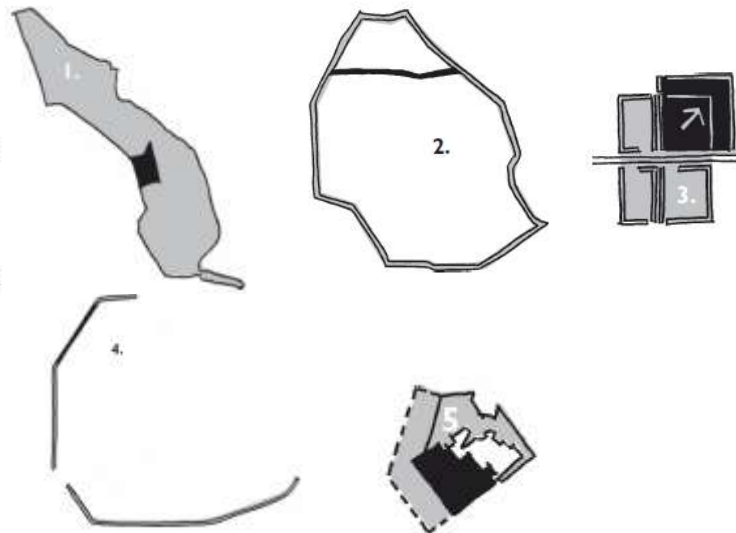
Allereerst moet bepaald worden op welk schaalniveau van de polder de transformatie aangrijpt. In het algemeen komt het er op neer dat de ontwerper zich niet mag beperken tot de ingreep alleen, maar de consequenties ervan op een schaalniveau hoger moet meenemen.

Reageren op de vier lagen van het polderconcept

De inrichting van de polder is het resultaat van het op elkaar reageren van de vier lagen uit het concept. Dit principe dient leidend te zijn bij het ontwerpen van veranderingen in de toekomstige polder. De opgave voor ontwerp is om, naast het oplossen van de programmatische vraag, nieuwe samenhang te componeren tussen de vier structuurlagen van de polder: hiërarchie, concentrische opbouw, modulair systeem en reageren op de ondergrond en omgeving.

Voorbeelden van het zoeken naar het juiste schaalniveau

- 1: bij ontwerp glastuinbouwgebied Luttelgeest hele oostflank in beschouwing nemen
- 2: de dorpenringweg altijd in zijn geheel bekijken
- 3: de uitbreiding van één enkel erf beschouwen in relatie tot het ervencluster als geheel
- 4: ook de dijkkring van IJsselmeerdijk/Ketelmeerdijk is één geheel
- 5: de uitbreiding van één dorp heeft consequenties voor de dorpscontour als geheel

Reageren op de vier lagen van het polderconcept

Het gebruik van Deel I en II resulteert in een uitspraak over wáár en hóe deze ontwikkelingen een plek kunnen krijgen in de Noordoostpolder.

Onderscheid in organisch gegroeid karakter Noordoostpolder

In 70 jaar tijd heeft de Noordoostpolder zich ontwikkeld tot een gebied met een verscheidenheid aan karakter. Niet in tegenstelling tot de oorspronkelijke ontwerpprincipes, maar als een resultante daarvan. Bij de vorming van die verschillende karakters is vooral de ondergrond bepalend geweest. Waar bossen liggen doen zich logischerwijs andere ontwikkelingen voor dan langs de IJsselmeerdijk. Zo zijn er open gebieden ontstaan maar tevens pluriforme gebieden met landschappelijk grote variëteit. Door aan te sluiten bij die gebieden voorkom je "verbrokkeling".

In de 'Toekomstvisie 2030' is reeds een aanzet gedaan om tot een differentiatie van gebieden te komen. Er zijn toen drie gebieden onderscheiden: de noordwestpunt, die wordt gekleurd door de landbouw met daarbinnen enkele specifieke teelten, zoals bloembollen; de oostpunt dat naast landbouw gekenmerkt wordt door natuur en recreatie; de zuidelijke punt die vooral gekleurd wordt door cultuurhistorie.

In het kader van de Structuurvisie wordt deze opdeling eerst heroverwogen alvorens de stap wordt genomen om onderscheid naar karakter te benutten als keuzemethode.

Kleurverschillen in de 'sectoren' binnen het monofunctionele landbouwgebied

Conclusie

De beide keuzemethoden worden gebruikt om een integrale afweging te maken over de gewenste locatie van de uitgangspunten, thema's en nieuwe ontwikkelingen. De afweging op basis van keuzemethode 'karakter' zal in zijn algemeenheid geen afwijkingen vertonen ten opzichte van de afweging op basis van keuzemethode 'Kwaliteitskaart', omdat, zoals eerder opgemerkt, de gegroeide situatie organische voortkomt uit de oorspronkelijke ontwerpprincipes. Beide keuzemethoden zullen elkaar versterken.

3. Bevolking

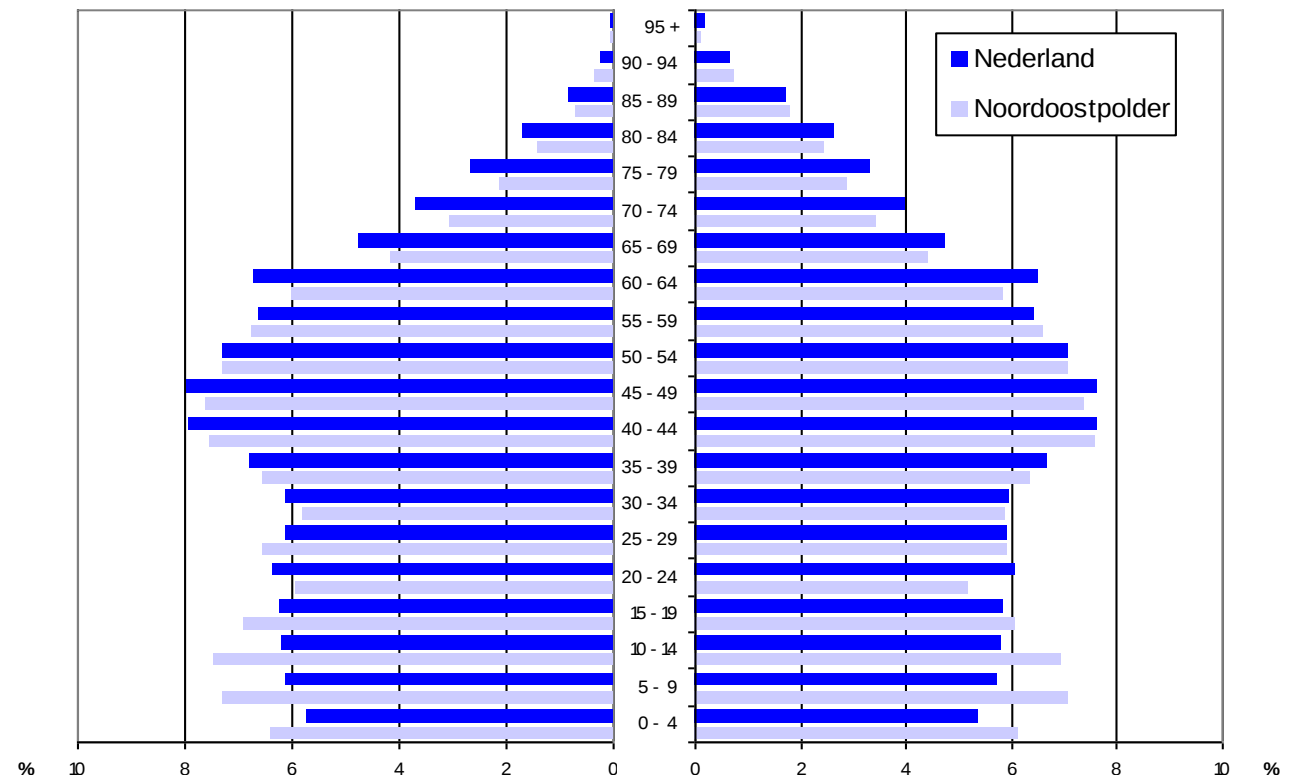
3.1 Inleiding

Naast voorgaande beschrijving van hoe het Landschap leidend zal zijn in de te maken keuzes voor ontwikkeling is ook de Bevolking, de huidige en de te verwachte sociale conditie van de gemeente belangrijk als uitgangspunt om richting te geven aan nieuw beleid. Om de sociale conditie van Noordoostpolder in kaart te kunnen brengen, is een analyse van sociale, demografische en economische statistische gegevens gemaakt. De analyse van de samenleving in de Noordoostpolder is niet alleen belangrijk voor het kiezen van de opgaven en het richten van het beleid, maar is ook een basis voor het vastleggen van meetbare doelstellingen en het monitoren van de resultaten van het beleid.

3.2 Demografische ontwikkelingen

De bevolking bestaat op dit moment uit 46.247 inwoners en groeit in 2030 naar een niveau van 47.000 inwoners. Daarna neemt de bevolking af. De verwachting is dat het inwonertal van Emmeloord voorlopig (tot 2030) licht zal toenemen, terwijl het inwonertal in de dorpen iets zal afnemen. De bevolkingssamenstelling verandert: een afname van het aantal kinderen (ontgroening) en een toename van het aantal ouderen (vergrijzing).

**Leeftijdsopbouw Noordoostpolder t.o.v.
Nederland 1-1-2011**
Links man/rechts vrouw

Duidelijke prognoses over de toe- of afname van het aantal inwoners van buitenlandse afkomst in Noordoostpolder zijn momenteel niet beschikbaar. Vooralsnog is het percentage inwoners met buitenlandse afkomst nog een stuk lager dan landelijk het geval is. De ontgroening, vergrijzing, het aandeel arbeidsmigranten en allochtonen zijn niet gelijk over de gemeente verdeeld. Dit pleit voor gedifferentieerd beleid, beleid op maat als het om voorzieningen voor kinderen, ouderen en arbeidsmigranten gaat.

Ten behoeve van het woningmarktonderzoek Noordoostpolder is een huishoudensprognose opgesteld. Deze huishoudensprognose is gebaseerd op de bevolkingsprognose waar een toename van de bevolking tot 47.000 inwoners wordt verwacht. Het Planbureau voor de leefomgeving houdt de groei van het aantal huishoudens in Nederland ongeveer gelijke tred met de groei van het aantal inwoners. De toename in het aantal huishoudens zal voor de komende jaren landelijk gezien tussen de 10 en 20% liggen. Vooral het aandeel van éénpersoonshuishoudens neemt sterk toe. Dit hangt nauw samen met de individualisering die steeds meer zijn uitwerking heeft op allerlei terreinen. Steeds meer mensen kiezen ervoor alleenstaand te zijn, soms door omstandigheden ingegeven zoals uitstel van gezinsvorming, scheiding of overlijden.

Voor Noordoostpolder betekent dit een toename van 1.000 tot 1.100 huishoudens tot 2025. Op 1 januari 2011 zijn er in de gemeente 18889 huishoudens. Op 1 januari 2025 zullen dit er naar verwachting 19925 zijn. De vergrijzing onder de bevolking heeft ook zijn weerslag op de huishoudens: het aantal huishoudens met 65-plussers neemt de komende jaren toe met 50%. Nu vormen zij 23% van alle huishoudens, in 2025 is dit 30%.

Migratieprognoses

PM, te verwachten bij de nieuwe bevolkingsprognoses in febr/maart 2012

3.3 Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen

In voorbereiding op de sociale structuurvisie is een contourennota opgesteld waarin o.a. een beeld wordt gegeven van de sociale en maatschappelijke vitaliteit van de Noordoostpolder en sociale en maatschappelijke trends. De trends die ruimtelijke consequenties kunnen hebben zijn individualisering (eigen keuzes en meer onderscheidend, leidt o.a. tot gedifferentieerde woningvraag), intensivering (er moet meer gedaan en meegemaakt worden), informatisering (fysieke afstand wordt minder belangrijk omdat via digitale en virtuele netwerken kan worden gecommuniceerd, producten kunnen worden besteld en bekeken) en internationalisering.

Individualisering

Door de verdere individualisering worden mensen steeds minder afhankelijk van hun omgeving. Zij maken hun eigen keuzes en willen zich kunnen onderscheiden. Voor de relatie met de Structuurvisie kan dit betekenen dat individualisering meer leidt tot een gedifferentieerde woonvraag. De woonbezetting wordt lager en mensen wensen meer ruimte om zich heen. De leden van een huishouden streven naar meer onafhankelijkheid wat bijvoorbeeld leidt tot toename van het aantal auto's per huishouden. En de betrokkenheid bij het verenigingsleven kan hierdoor onder druk komen te staan.

Intensivering

Er moet veel meer gedaan en meegemaakt worden. Het dagelijks leven mag niet saai of eentonig zijn. Werk, relaties, gezin, contacten, sport en vakantie worden meer gewaardeerd naarmate ze beantwoorden aan de individuele behoefte aan spanning en ontspanning, belevenis en beleving, emotie en gevoel. Voor de relatie met de Structuurvisie kan dit betekenen dat intensivering meer vraag oproept naar hoogwaardige recreatieve voorzieningen dicht bij huis als ook bijvoorbeeld een bruisend stadshart.

Informatisering

Op elk moment en op elke plek kan iedereen nu met iedereen in verbinding staan en tegelijkertijd toegang hebben tot ongeveer alle informatie die er op de wereld beschikbaar is. Toch staan we in veel opzichten nog aan het begin van het proces van informatisering. Op allerlei terrein van het dagelijks leven, zoals gezondheid, wonen, eten, wassen, temperatuurbeheersing en autorijden, zal de informatica een verdere ontwikkeling doormaken, etc. Voor de relatie met de Structuurvisie kan dit betekenen dat fysieke afstand minder belangrijk wordt omdat via digitale en virtuele netwerken kan worden gecommuniceerd, producten kunnen worden besteld en bekeken. Daarentegen legt het ook een druk op het winkelbestand in de dorpen en het centrum van Emmeloord.

Internationalisering

Nederland internationaliseert en dat betekent dat de invloed van dat wat elders gebeurt en wat elders op ons af komt groter is dan omgekeerd. Het verdwijnen van grenscontroles, de invoering van de euro, de vrijheid van vestiging, de verschuiving van de wetgevende macht naar "Brussel", zijn zichtbare aspecten van groei naar eenheid in de Europese Unie. De hele wereld is bereikbaar en we staan in contact met de hele wereld door internet. Daar tegenover staat een nieuwe vorm van regionalisering, mensen krijgen meer behoefte aan de eigen identiteit en authenticiteit in de "grote wereld". Deze behoefte van mensen richt zich op eigenheid en sociale

samenhang in de directe omgeving. Trots zijn op het bijzondere van de polder kan daar een voorbeeld van zijn. Voor de relatie met de Structuurvisie betekent dit dat bij toekomstige ontwikkelingen een belangrijke verantwoordelijkheid ligt bij het zoeken naar een verantwoorde manier van omgang van de landschappelijke kernkwaliteiten van de polder. Gerelateerd aan de Structuurvisie brengt internationalisering ook een toenemend aantal arbeidsmigranten naar de polder, met de mogelijke sociale en ruimtelijke consequenties die dat heeft.

3.4 Sociaal-economische ontwikkelingen

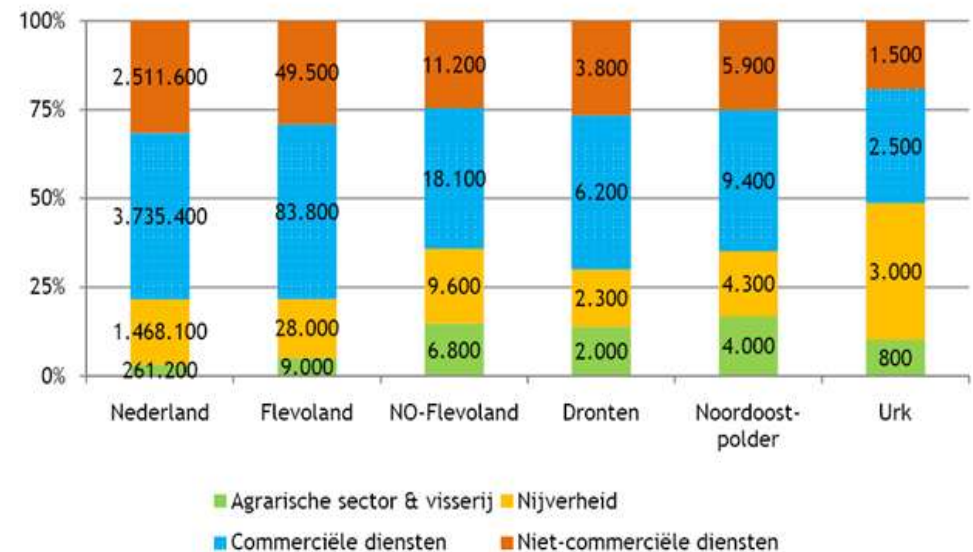
De arbeidsparticipatie neemt licht toe. De omvang van de potentiële beroepsbevolking (65%) en de arbeidsparticipatie (73%), liggen om en nabij het landelijk gemiddelde. In Noordoostpolder is de participatiegraad van 55 tot 64-jarigen relatief hoog vergeleken met de situatie in Nederland. Verwacht wordt dat de arbeidsparticipatie in Noordoostpolder stijgt naar 74% de komende jaren. De toename van arbeidsparticipatie is volledig toe te schrijven aan het gegeven dat meer vrouwen gaan werken. De arbeidsparticipatie van mannen is al jaren stabiel (iets boven 80%). Dit is een trend die zich in de toekomst voortzet. (Bron: arbeidsmonitor 2010).

De werkgelegenheid is het afgelopen decennium gegroeid. In totaal heeft Noordoostpolder 13,9% van het totaal aantal beschikbare arbeidsplaatsen in Flevoland dat 173.000 bedraagt. Ten opzichte van het landelijk en het provinciaal gemiddelde is er in Noordoostpolder relatief veel werk in de landbouw- en tuinbouw (17% in Noordoostpolder, 3% landelijk).

De landelijke trend is dat werkgelegenheid in de land- en tuinbouw en nijverheid de komende jaren afneemt, terwijl de werkgelegenheid in de niet-commerciële diensten groeit.

Dit landelijk beeld geldt deels ook voor Noordoostpolder. Op dit moment is te zien dat de agrarische sector in Noordoostpolder zich steeds meer richt op de ontwikkeling van specifieke toepassingen/producten, het realiseren van totaalproducten inclusief verwerking en verpakking zodanig dat zij zich kan blijven onderscheiden in de markt. Of dit op lange termijn ook nog zo is, is moeilijk in te schatten. De invloed van concurrentie vanuit het buitenland en de impact van informatisering is nog moeilijk aan te geven.

Sectorale werkgelegenheidsverdeling, nationaal, provinciaal en regionaal, 2008

Bron: Vestigingenregister Provincie Flevoland, Etil.

De afgelopen jaren is het aantal vestigingen in Noordoostpolder verhoudingsgewijs flink toegenomen. Op 1 april 2006 waren er 3.652 vestigingen en op 1 april 2010 4.528. Dit betekent een gemiddelde groei van 219 vestigingen per jaar. In 2009 is zelfs sprake van een toename van 309 vestigingen. Er was hierbij sprake van groei in alle hoofdsectoren. Echter voor de agrarische sector is deze groei te verwaarlozen. Over een langere termijn is hier sprake van een afname van het aantal bedrijven, van 1609 in 1980 tot 1182 in 2009. In 2010 is dit aantal toegenomen tot 1.226, maar de verwachting is dat dit in de toekomst verder afneemt.

Samen met het aantal vestigingen is ook het aantal banen flink toegenomen: 21.616 op 1 april 2006 en 24.000 op 1 april 2010. Een gemiddelde toename van 596 banen per jaar. Deze groei concentreerde zich met name in de groot- en detailhandel en de zakelijke dienstverlening. Het aantal arbeidsplaatsen in de agrarische sector is gelijk gebleven. Over de periode 1 april 2009 tot 1 april 2010 is echter sprake van een afname van het aantal banen. Zij het gering: 58.

De werkloosheid is ligt op dit moment (november 2011) gelijk aan het landelijk gemiddelde: 6%. De gemeente Noordoostpolder wordt echter gekenmerkt door een arbeidsmarkt-situatie die sterk afwijkt van het nationale en provinciale beeld. In Noordoostpolder is de arbeidsmarkt voor alle beroepsgroepen krap, waarbij de markt voor elementaire en lagere beroepen zeer krap is en de markt voor middelbare beroepen juist ruim is. Geconcludeerd kan worden dat er geen goede aansluiting is tussen de behoeften van werkgevers en hetgeen werkzoekenden op dit moment te bieden hebben. Als deze ontwikkelingen doorzetten dan betekent het dat mbo'ers en hogergeschoolden in Noordoostpolder weinig banen kunnen vinden.

In Noordoostpolder ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen lager dan het gemiddeld besteedbaar inkomen in Nederland. Het opleidingsniveau in Noordoostpolder is lager dan gemiddeld in Nederland. Op de arbeidsmarkt is er een aanzienlijk kwalitatieve discrepantie tussen het aanbod en de vraag naar arbeid. De onvervulbare vacatures, terwijl er tegelijkertijd werklozen en arbeidsongeschikten zijn, duiden op mismatches op de arbeidsmarkt.

3.5 Recreatieve ontwikkelingen

Landelijke trends

In de dagrecreatie is een landelijke trend te verwachten naar themarecreatie. Het bezoek aan golfbanen, wellnesscentra, attractieparken of bijvoorbeeld festivals zal toenemen. Er worden hoge eisen aan het aanbod gesteld en men wil in een korte tijd veel beleefd hebben, zonder er al te veel moeite voor te moeten doen. 'Het mag wat kosten, als we zeker weten dat we een leuke dag hebben', lijkt het motto.

De hoeveelheid vrije tijd die men heeft, en de reisbereidheid voor activiteiten nemen af. Men wil dicht bij huis kunnen recreëren. Wandelen en fietsen zijn veruit de meest ondernomen dagtochten. Door de vergrijzing zullen deze activiteiten nog meer in marktvolume groeien.

Ten aanzien van verblijfsrecreatie is een trend naar uitersten zichtbaar. Er wordt gekozen voor basic en authenticiteit of juist voor meer maatwerk, luxe en kwaliteit. Vakanties worden korter, maar luxer. De vraag naar seizoensplekken op campings daalt, terwijl de vraag naar luxe bungalows, innovatieve verblijfsvormen, hotels en B&B-accommodaties stijgt.

Ontwikkelingen de afgelopen jaren in de Noordoostpolder

bezoekersaantallen in de dagrecreatie in de Noordoostpolder				
	2007	2008	2009	2010
attracties, musea en bezienswaardigheden	188.565	214.310	232.115	262.000
Evenementen	200.600	215.800	200.500	164.600
Oeverrecreatie en kleine watersport	n.b.	n.b.	57.462	57.462
Horecabezoek	n.b.	n.b.	n.b.	735.439
Natuurgerichte openluchtrecreatie	n.b.	n.b.	357.000	365.000
Rondvaarten, golf en outdoor	n.b.	n.b.	63.950	45.000
Totaal bezoeken (exclusief horeca)	-	-	911.027	894.062

Overnachtingsaantallen verblijfstoerisme in de Noordoostpolder				
	2007	2008	2009	2010
Hotels	43.335	51.377	49.150	50.068
Campings	38.007	32.897	22.214	26.270
Groeps-accommodatie, watersport en bungalows	n.b.	n.b.	48.896	46.656
Totaal overnachtingen	-	-	120.260	122.994

Bestedingen en werkgelegenheid

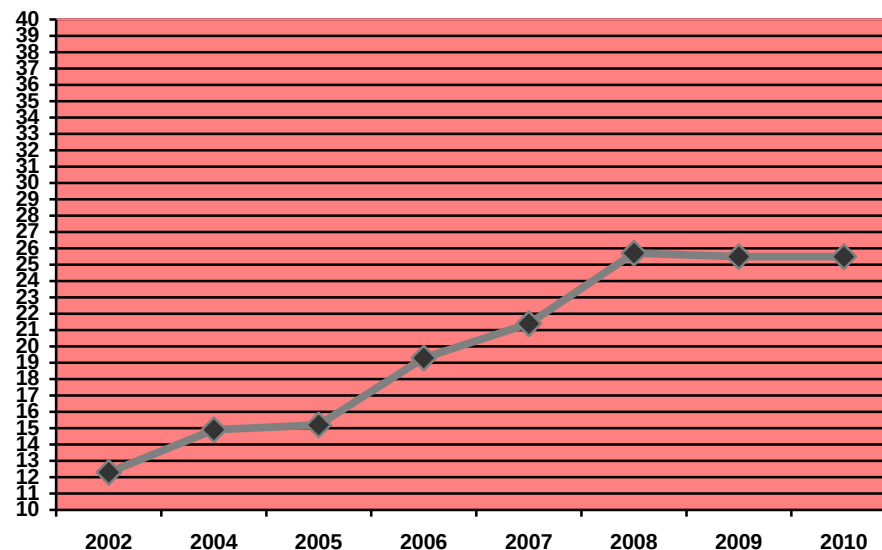
De bestedingen in de verblijfstoerisme en de dagrecreatie zijn in de afgelopen jaren flink gegroeid, maar is nu gestabiliseerd. De totaalbestedingen in 2010 zijn voor Noordoostpolder 42,8 miljoen (incl. wellness, horeca en walplaatsen bij jachthavens). Er kan geconstateerd worden dat er zowel een nominale als een reële groei van de sector is. Ook de werkgelegenheid in de toeristisch recreatieve sector is groeiende. Het totaal aantal FTE in de toeristisch-recreatieve sector voor Noordoostpolder is in 2010 592 (incl. wellness, horeca en walplaatsen bij jachthavens).

Bestedingen verblijfstoerisme en dagrecreatie, in miljoenen euro's:

Bron: Monitor Toerisme en Recreatie Flevoland (welke ieder jaar in opdracht van de provincie Flevoland opgesteld wordt door ZKA).

Exclusief: wellness, horeca en walplaatsen bij jachthavens

2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12,3	14,9	15,2	19,3	21,4	25,7	25,5	25,5

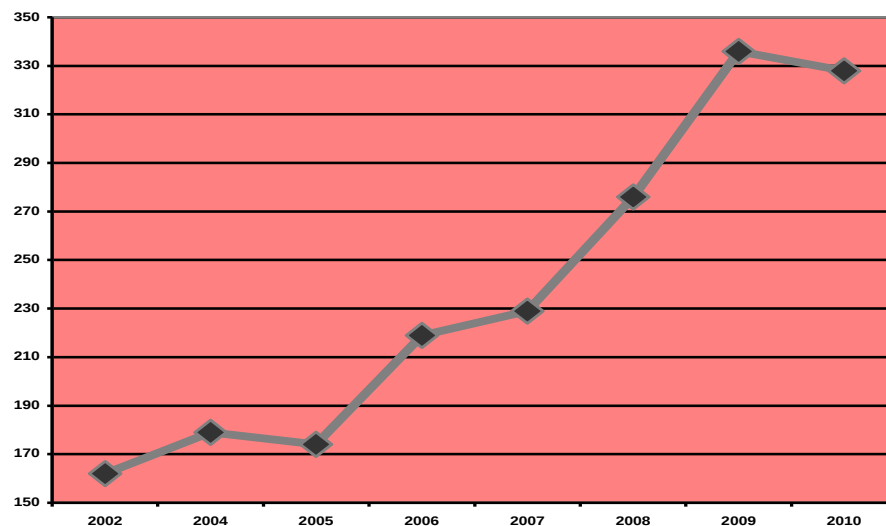

Werkgelegenheid Noordoostpolder in FTE (direct en indirect)

Bron: Monitor Toerisme en Recreatie Flevoland (welke ieder jaar in opdracht van de provincie Flevoland opgesteld wordt door ZKA).

Exclusief: wellness, horeca en walplaatsen bij jachthavens

2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
162	179	174	219	229	276	336	328

3.6 Conclusie

Afgaand op de bevolkingsprognose (2010) krijgt de Noordoostpolder de komende 15 jaar te maken met vergrijzing en ontgroening, zoals in de meeste Nederlandse gemeenten. Tot 2025 kent de gemeente een vertrekoverschot, maar wel nog een kleine natuurlijke groei (ca 800 personen tot 2025). Landelijk gezien is de verwachting dat de bevolking van Nederland in de periode na 2025 gaat krimpen. In een aantal regio's is de krimp nu al volop aan de gang, met alle gevolgen van dien. Ook de regio's die nu nog niet krimpen, moeten zich voorbereiden op een andere woningmarkt. Niet zozeer kwantiteit, maar kwaliteit wordt steeds belangrijker in het gemeentelijke woonbeleid.

De krimp van de bevolking betekent niet direct krimp van het aantal huishoudens: door de gezinsverduunning (meer kleinere huishoudens), stijgt de vraag naar woningen nog, terwijl de bevolking niet verder groeit. Het aantal huishoudens groeit nog met 1.000 tot 1.100 tot 2025). Er zijn kort gezegd netto 1.100 woningen nodig om de groei op te vangen, ca 80 per jaar. Landelijk gezien is er sprake van vergrijzing. Het aandeel senioren in de samenleving neemt toe. Dit heeft gevolgen voor de vraag naar recreatiemogelijkheden, zorgvoorzieningen en bijvoorbeeld aangepaste woonvormen.

De gemeente Noordoostpolder wordt bovendien geconfronteerd met specifieke vormen van demografische krimp, zoals een afname van het aantal jongeren, het aantal hoogopgeleiden en het aantal huishoudens met een hoger inkomen, en een sterke toename van het aantal 65-plussers. Deze ontwikkelingen verbijzonderen de gevolgen van demografische krimp voor de regionale woningmarkt en economie.

3.7 Strategie bij onzekerheid

(bron Nederland in 2040 , een land van regio's, Ruimtelijke verkenningen 2011, Planbureau voor de Leefomgeving)

In veel regio's is het onduidelijk óf er wel een omslag naar krimp komt en zo ja, wannéér die omslag plaatsvindt, en in welke vorm en mate die zich zal voordoen. In veel gevallen gaat het om gebieden met een relatief landelijk karakter, op enige afstand van de Randstad. In het lage scenario treedt hier krimp op door daling van het geboortecijfer en het uitblijven van instroom van nieuwe bewoners. In het hoge scenario vindt deze instroom juist wel op grote schaal plaats, als gevolg van overloop uit de grote stadsgewesten in de Randstad.

Beleidsinstrumenten dienen dan ook waar mogelijk zowel groei- als krimpbestendig te zijn en rekening te houden met onzekerheid. We onderscheiden drie hoofdlijnen voor een beleidsstrategie bij onzekerheid:

1. 'Adaptieve planning' gebruiken.
2. Een monitoringssysteem bouwen om vroegtijdig te kunnen signaleren of aanpassing van beleid nodig is.

3. Een afwegingskader ontwikkelen voor risicovolle investeringsbeslissingen.

Adaptieve planning

De bandbreedte van ontwikkeling is groot en vergt een flexibele planning, een vorm van planning die snel kan reageren op actuele ontwikkelingen. Robuuste investeringen, die in alle scenario's passen, hebben prioriteit. Andere investeringen moeten voor een zo kort mogelijke toekomst worden vastgelegd en grote projecten moeten gefaseerd worden gepland en uitgevoerd. Een tijdelijke piekbehoefte kan worden opgevangen door de ruimtelijke en infrastructurele opgave (deels) flexibel in te vullen. Dit kan door gebruik te maken van tijdelijke bouw, van functieverandering van bestaande gebouwen en te werken met ruimtelijke reserveringen. De planning wordt dus voortdurend aangepast; vandaar de term 'adaptieve planning'.

Monitoringssysteem

Bij adaptieve planning hoort een periodiek monitoringssysteem dat de ontwikkelingen aan de hand van een aantal signaalvariabelen bijhoudt. Deze signaalvariabelen moeten de richting, de omvang en het tempo van de onderliggende drijvende krachten volgen. Te denken valt aan veranderingen in de samenstelling van de regionale bevolking en de regionale economie als signaalvariabelen. Verhuisbewegingen, prijsontwikkelingen en bedrijfsinvesteringen zijn bijvoorbeeld indicatoren die al vroeg signaleren welke kant het opgaat.

Afwegingskader

Met adaptieve planning kunnen beleidsmakers de risico's op onder- en overinvesteringen beperken, maar niet wegnemen. Er zullen altijd grote projecten blijven die de ruimtelijke structuur in een gebied voor lange tijd vastleggen, maar die niet kunnen worden uitgesteld of gefaseerd. Voor die projecten moet een verstandig afwegingskader worden uitgewerkt, waarmee ze de kans op overinvesteringen en de maatschappelijke kosten daarvan kunnen afzetten tegen de kans op onderinvesteringen en de kosten daarvan. Baten en kosten in een verre toekomst zullen daarbij minder moeten meewegen dan die in de nabije toekomst. Het ligt voor de hand om bij dit afwegingskader te leunen op de maatschappelijke kosten-batenanalyse en balanced score cards, methodieken die voor dergelijke investeringsbeslissingen zijn ontwikkeld.

4. Wonen

Opgave

De ambitie voor 2025 is het aanbieden van een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu in Noordoostpolder passend bij de toekomstige vraag. Dat leidt tot een herstructureringsopgave. De gemeente zoekt naar mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering en differentiatie in woonmilieus zonder het ontwerp van de polder en de leefbaarheid in de dorpen aan te tasten. Een afweging zal per dorp gemaakt worden, waarbij de gevolgen voor de leefbaarheid van de dorpen leidend is in de keuze.

Trends en Problematiek

Afgaand op de bevolkingsprognose (2010) krijgt de Noordoostpolder de komende 15 jaar te maken met vergrijzing en ontgroening, zoals in de meeste Nederlandse gemeenten. Ook de regio's die nu nog niet krimpen, moeten zich voorbereiden op een andere woningmarkt. Niet zozeer kwantiteit, maar kwaliteit wordt steeds belangrijker in het gemeentelijke woonbeleid.

De krimp van de bevolking betekent niet direct krimp van het aantal huishoudens: door de gezinsverdunning (meer kleinere huishoudens), stijgt de vraag naar woningen nog, terwijl de bevolking niet verder groeit. Het aantal huishoudens groeit nog met ca. 1.100 tot 2025). Er zijn kort gezegd netto ruim 1.100 woningen nodig om de groei op te vangen, ca 80 per jaar. Het aandeel senioren in de samenleving neemt toe. Dit heeft gevolgen voor de vraag naar bijvoorbeeld aangepaste woonvormen.

Een andere belangrijke trend op het gebied van wonen is dat wonen niet langer volgend is aan de plek waar gewerkt wordt. Steeds vaker laten mensen hun woonwensen leidend zijn in hun beslissing zich ergens te vestigen. Wonen volgt dus niet meer altijd werken, maar werken volgt wonen. Dit betekent dat wonen op zich een vorm van economie wordt: indien het lukt om mensen te trekken met een aantrekkelijke woonomgeving, kan de economie een directe impuls krijgen door de bouw van woningen en bijvoorbeeld stijgende bestedingen in de detailhandel. Voor deze nieuwkomers is een bijzonder woonmilieu vaak belangrijker dan de regio waarin zij zich vestigen. Door hen de mogelijkheid te bieden aan huis een bedrijf te beginnen, kunnen zij in de toekomst zorgen voor nieuwe banen in de regio.

De afgelopen jaren is er sprake van een toenemende vraag naar goede huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten in de agrarische sector. Deze werknemers dienen passend binnen bestaande en ruimtelijke structuren te worden gehuisvest. Hoewel het bieden van passende huisvesting voor arbeidsmigranten primair een taak is van de agrarische sector zelf, heeft de gemeente een belangrijke voorwaardenscheppende rol door het scheppen van goede ruimtelijke mogelijkheden.

Gerelateerde projecten

Herstructureringsopgave Contourennota en woonvisie

Voor herstructureringsopgaven in de dorpen zal de nieuwe Woonvisie een kapstok bieden. Een globale financiële onderbouwing maakt deel uit van deze Woonvisie. De contourennota voor de nieuwe woonvisie is eind december 2011 vastgesteld door het college. Deze contourennota bevat een voorstel voor een nieuwe koers voor het wonen:

- We nemen afscheid van groeidenken, maar ook van ingecalculerde grondopbrengsten. Er zal een verschuiving gaan plaatsvinden van uitbreiding naar inbreiding en renovatie leidt tot minder grondopbrengsten en hogere ontwikkelkosten.
- Er moet inspanning plaatsvinden om de kwaliteit van bestaande woongebieden te behouden en te versterken.
- Keuzes maken in de dorpen zoals bundeling van functies (bijvoorbeeld kindcentra);
- Gericht en samenhangend te investeren.
- Samenwerken met partners in een 'wooncoalitie'
- inzet op een energiezuinige en toekomstbestendige woningvoorraad.

Heroverweging bestaande uitbreidingsplannen

Er zal kritisch gekeken worden in hoeverre bestaande uitbreidingsmogelijkheden nog volgens plan ontwikkeld kunnen /moeten worden, zo is door veranderde conjuncturele omstandigheden het niet waarschijnlijk dat bijvoorbeeld Emmelhage in de looptijd van de structuurvisie (2025) verder wordt ontwikkeld dan t/m fase 3. Deze heroverweging voor Emmelhage dient voornamelijk plaats te vinden in het bestaande directieproject Emmelhage. Voor de andere uitbreidingsplannen van zowel alle dorpen als voor Emmeloord zal in 2012 een aparte notitie worden opgesteld. De uitkomsten hiervan worden in de Structuurvisie als autonome ontwikkeling beschouwd.

Uitgangspunten, onderzoekspunten structuurvisie

Wonen in vrijkomende agrarische bebouwing

Een bestaande kwaliteit van het woningaanbod is de aanwezigheid van het grote aantal woningen in het landelijk gebied. De vrijkomende agrarische bedrijven en de voormalige arbeiderswoningen vervullen een breed aanbod van buiten wonen. Rood voor rood kan deze mogelijkheid vergroten. In het kader van de structuurvisie dient een afweging gemaakt te worden naar de vitaliteit van het Landelijk gebied versus de leefbaarheid van de kernen.

Landgoederen

Overige bijzondere woonvormen zijn het wonen in een aantrekkelijke landschappelijke omgeving in combinatie met gebiedsontwikkelingen als 'De Corridor' en 'De Zuyderzeerland'. Een voorbeeld kan zijn het realiseren van landgoederen in de Noordoostpolder. Voor de ontwikkeling hiervan lijkt een wat besloten omgeving aantrekkelijk. Welke locaties het meest geschikt zouden zijn, dient nader te worden onderzocht. Bijvoorbeeld locaties gekoppeld aan (dorps) bossen, of als geleidelijke overgang van

het oude naar het nieuwe land. In het kader van het opstellen van de Structuurvisie zal beleid worden ontwikkeld om mogelijke initiatieven te kunnen sturen.

(Vestiging van) een woonkern, specifiek gericht op ouderen

In het kader van de Structuurvisie is het gewenst duidelijkheid te verkrijgen over het vestigen van een nieuwe woonkern of het inrichten van een deel van een dorp (al dan niet) specifiek gericht op ouderen. In nauwe relatie met de dorpsidentiteiten, het krachtenveld binnen de dorpen en de demografische gegevens van het dorpen, zou dit onderzocht moeten worden. In de woonvisie wordt de verdere vergrijzing, het effect daarvan op de leefbaarheid en benodigde ingrepen verder uitgewerkt.

Huisvesting arbeidsmigranten

Het beleid van de gemeente richt zich er op dat huisvesting van arbeidsmigranten plaatsvindt in het buitengebied. Dit zal mede in relatie tot al dan niet tijdelijke vestiging moeten worden afgewogen tegen huisvesting in de bestaande kernen. Argumenten voor of tegen zullen enerzijds uit de sociale structuurvisie en het economisch beleid moeten komen, anderzijds uit de milieueffecten zoals deze in beeld worden gebracht in de MER. Actuele initiatieven maken het noodzakelijk op korte termijn vooruitlopend op de structuurvisie een beleidskader vast te stellen.

5. Voorzieningen

Opgave

De leefbaarheid is niet alleen afhankelijk van het voorzieningenaanbod, maar juist ook van de sociale relaties van afzonderlijke burgers en groepen burgers. Inwoners hechten aan eigen voorzieningen en organisaties en zetten zich sterk in binnen de eigen gemeenschap. Het verenigingsleven en vrijwilligerswerk binnen de gemeente is sterk ontwikkeld. Het fundament van deze sociale samenhang in Noordoostpolder wil de gemeente behouden, ondersteunen en waar mogelijk versterken. Voorzieningen zijn aanvullend op het zelforganiserend vermogen van de inwoners en faciliteren de lokale sociale samenhang, maar deze zullen wel op peil moeten blijven.

Problematiek

In Emmeloord zijn alle voorzieningen binnen handbereik. Of het nu om sport of cultuur gaat, winkelen of zorg. Alle kleine dorpen hebben moeite om de winkelvoorzieningen in stand te houden. Maar het draagvalk blijft in de toekomst beperkt. Een grote bevolkingsgroei is niet te verwachten, wel vergrijzing. Daarmee staat het niveau van voorzieningen nu al onder druk. Een nieuwe impuls en bundeling van krachten is nodig. Daar waar het ene dorp nog wat groeipotentie heeft, zal het andere dorp wellicht iets krimpen. Het opvangen van deze groei zal gezocht moeten worden in de transformatie en de inbreiding. Van uitleg zal veelal geen sprake meer zijn. Samenvoegen of het wegvallen van voorzieningen kan consequenties hebben voor de aantrekkelijkheid van het dorp om er te vestigen. Veel jeugd uit de polder vertrekt naar elders om te studeren of te werken. Goed en vooral bereikbaar onderwijs is op hoger niveau niet voor handen in de polder.

Gerelateerde projecten

Emmeloord Centrum

De gemeente wil met de nieuwe plannen voor Emmeloord Centrum een dusdanige kwaliteitsimpuls geven aan het stadshart dat hiermee de regionale aantrekkingskracht wordt versterkt. Een van de deelprojecten is de herinrichting van De Deel. De ambitie voor dit plan is om de Deel tot een integraal en hoogwaardig onderdeel van het centrum van Emmeloord te maken. Het bouwproject van Provast op De Deel kent een programma met winkels (ca 10.000 m²), woningen (33), kantoren (ca 1500 m²) en 20 hotelkamers. De start van de bouw is medio 2012. Een ander deelproject behelst de ambitie om de kop van het bestaande centrum, het Smedingplein, weer aantrekkelijk te maken voor de centrumbezoeker. Er is nog geen concreet plan, anders dan een kleine uitbreiding / modernisering van de Albert Heijn in combinatie met aangrenzende panden, maar deze ontwikkelingen passen in het streven naar versterking van de voorzieningen in de gemeente. In het kader van de Structuurvisie worden deze beschouwd als autonome ontwikkelingen.

Masterplan sportaccommodaties

De gemeente kiest met het Masterplan Sportaccommodaties voor een kwaliteitsimpuls in de sportaccommodaties. Dit betekent een aanpak die zich richt op alle problemen. Van het tekort aan capaciteit tot de behoefte aan moderne sportaccommodaties. Door het realiseren van nieuwe binnensportaccommodaties, een herschikking van buitensportaccommodaties en de aanleg van multifunctionele kunstgrasvelden zullen de sportaccommodaties in Emmeloord de komende decennia weer voldoen. Belangrijk uitgangspunt van het Masterplan is het multifunctioneel inzetten van sportaccommodaties. Dus door verschillende groepen zoals scholen en onderwijs maar ook door verschillende verenigingen. Concreet betekent het masterplan dat de voetbalclubs bij elkaar komen te liggen en van elkaars velden gebruik maken. Hierdoor ontstaat een beter gebruik van de velden en kan aan de wens voor meer kunstgrasvelden tegemoet worden gekomen. De hockey verhuist in de plannen naar de plek van Sportclub Emmeloord, waar ze 2 kunstgrasvelden krijgen, waarvan 1 in gezamenlijkheid met de korfbal. Het project is in uitvoerende fase.

Accommodatiebeleid

In dorpen en wijken liggen accommodaties die niet optimaal gebruikt worden voor de voorzieningen waarvoor ze bedoeld waren. De bevolkingsprognoses geven aan dat er maar een hele lichte stijging te verwachten is van het aantal inwoners en de vraag moet gesteld worden of het voorzieningenniveau en hieraan gerelateerd het aantal accommodaties in stand gehouden moet worden. Vanuit deze ontwikkeling en de schaarse middelen, die zorgvuldig ingezet moeten worden, wordt voor de lijn gekozen dat één locatie in een wijk of dorp door de gemeente in stand wordt gehouden. Afhankelijk van de bevolkingssamenstelling en de behoeften van het dorp of de wijk wordt nader invulling gegeven aan de specifieke locatie. Deze beleidslijn heeft tot gevolg dat het voorzieningenniveau gerichter wordt ingevuld en dat een aantal accommodaties in Noordoostpolder niet langer in stand gehouden wordt. In overleg met wijken en dorpen wordt hieraan richting gegeven. Dit betekent dat niet langer iedere voorziening beschikbaar is voor iedere wijk of ieder dorp. Naar gelang de behoeften en de beschikbare gegevens wordt invulling gegeven aan het voorzieningenniveau per wijk of per dorp.

Er start op korte termijn een werkgroep die de nota kindcentra verder invult. De kindcentra ontstaan door het bundelen van voorzieningen op locatie. Het gaat hier vooral over kindgerelateerde voorzieningen. Afhankelijk van de locatie, de bevolkingsopbouw, de prognoses op termijn en de behoeften van de inwoners wordt breder gekeken naar de bundeling van voorzieningen. Binnen het accommodatiebeleid wordt dit verder uitgewerkt.

Uitgangspunten of onderzoekspunten structuurvisie

Leefbaarheid in de dorpen

Een belangrijk onderdeel voor het behoud van de leefbaarheid in de kernen en in het buitengebied werd altijd gevonden in de aanwezigheid van goede voorzieningen in de kernen. Inmiddels is uit onderzoek gebleken dat dat niet zondermeer noodzakelijk is. Verzorgingsgebieden worden steeds groter door de toename van mobiliteit. Voorbeelden hiervan zijn de verkoop van levensmiddelen, het aanbieden van zorg en onderwijs en sport. Deze landelijke trend geldt ook voor Noordoostpolder. Voor de 10 dorpen rond Emmeloord wordt uitgegaan van de vraag van het betreffende dorp. Daarbij wordt mede gelet op de demografische ontwikkeling. Gecentreerde zorg- en onderwijsvoorzieningen liggen voornamelijk binnen het stedelijke gebied van Emmeloord.

Zorg- en welzijnsfuncties in vrijkomende agrarische bebouwing

Planologisch zal ruimte geboden moeten worden om op vrijkomende erven bewoning en zorg- en welzijnsfuncties mogelijk te maken, waarbij ook toetsing op sociale aspecten plaatsvindt. Vanuit het sociale domein wordt een toetsingskader ontwikkeld (sociaal-maatschappelijke effectrapportage) waarop bedrijvigheid binnen de segmenten onderwijs, zorg en welzijn wordt getoetst. Ruimtelijke en sociale aspecten zullen meer in samenhang worden gewogen en afgestemd.

6. Agrarische bedrijven

Opgave

De schaalvergroting in de landbouw in de Noordoostpolder zorgt voor een groei van het aantal zeer grote bedrijven en een afname van het totale aantal agrarische bedrijven. Vanuit de grote bedrijven is behoefte aan grotere bouwblokken, van 2,5 hectare of zelfs 3,5 hectare. Door de grootte van de bedrijven neemt ook de belasting op de infrastructuur toe. Voor een groot aantal vrijkomende agrarische bedrijven, dient een passende nieuwe bestemming te worden gezocht.

De bodemdaling en het krap bemeten watersysteem zorgen voor wateroverlast in de lagere delen van de polder rondom Tollebeek, ten noordwesten van Emmeloord en rondom Schokland. De landbouw kan in deze gebieden in de toekomst niet meer optimaal functioneren.

Trends en problematiek

Van oudsher is in de Noordoostpolder de landbouw de grootste werkgever. De directe werkgelegenheid vanuit de landbouw is 10% en inclusief de indirecte werkgelegenheid zelfs 20%. Landelijk er is al jaren een verschuiving zichtbaar van de meer traditionele sectoren (landbouw en industrie) naar de zakelijke dienstverlening. De maakeconomie maakt plaats voor de kenniseconomie.

Ook in de Noordoostpolder is deze trend zichtbaar: hoewel het areaal landbouwgrond gelijk blijft, is er een duidelijke daling van het aantal landbouwbedrijven in de Noordoostpolder. Door de schaalvergroting in de landbouw, concurrentie met lage lonen landen en de problematiek rondom bedrijfsopvolging is de verwachting dat in de periode tot 2020 het aantal landbouwbedrijven verder zal afnemen met ongeveer 500 bedrijven.

In de landbouw is bovendien al een aantal jaren sprake van een verdergaande schaalvergroting en specialisatie. Agrariërs die door ruimtegebrek niet verder kunnen of willen opschalen kiezen vaak voor verbreding van het bedrijf met bijvoorbeeld zorgtaken, natuurbeheer of recreatie. Door de aanwijzing van Natura 2000 gebieden en de daarvoor geldende beperkingen ten aanzien van de externe werking, loopt de landbouw in veel delen van Nederland tegen haar grenzen aan.

De locaties Ens en Luttelgeest is in de Nota Ruimte door het rijk aangewezen als landbouwon ontwikkelingsgebieden (LOG's) voor de glastuinbouw. In deze gebieden is ruimte voor nieuwvestiging en uitbreiding (deel IV, Min. VROM, 2006). Van provincies en gemeenten wordt verwacht dat zij de gebieden opnemen in hun ruimtelijke plannen.

Ondanks dat de marktontwikkelingen in de glastuinbouwmarkt op dit moment minder zijn, is de verwachting dat ook de belangstelling vanuit de tuinbouwsector weer zal toenemen. Daarnaast is er in deze markt sprake van schaalvergroting, collectieve samenwerking op gebied van stroom/energie, afvalwater/gietwater, riolering etc. Om deze ontwikkelingen het hoofd te bieden, is het aan te bevelen dat

ook de glastuinbouwgebieden Ens en Luttelgeest Noordoost zich richting de toekomst duurzaam (volwaardig) ontwikkelen (bijvoorbeeld door ruilverkaveling, herstructurering).

PAS

Door landbouwbedrijven, industrie en het verkeer komt stikstof in het milieu terecht. Ook in de natuur. Dit is een belemmering voor verder ontwikkelingen, vooral van de veehouderij. De door rijk en provincies opgezetten Programmatische Aanpak Stik-stof (PAS) is erop gericht de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden omlaag te brengen en toch ook ruimte te creëren voor andere ontwikkelingen. De te maken afspraken komen uiteindelijk in het beheerplan te staan van het desbetreffende Natura 2000 gebied. In dit plan staat beschreven hoe en in welk tijdsbestek de doelen van Natura 2000 worden gerealiseerd. In het beheerplan moet ook worden bepaald hoe groot de reductie van de stikstof moet zijn om de natuurdoelen in het gebied te halen. Daarnaast komt de ruimte voor economische ontwikkeling in het beheerplan die vaak mede afhankelijk is van de snelheid van de reductie die voor de verschillende bestaande bronnen kan worden gerealiseerd. Ondanks de status quo van het PAS heeft de gemeente Noordoostpolder besloten de aangescherpte ambities in de structuurvisie te handhaven en door te gaan met de verdere besluitvorming. De verwachting is dat gedurende het ontwikkelproces van de Structuurvisie kan worden aangesloten op het PAS. De huidige wet- en regelgeving (Milieuvergunningen en NB-vergunning) zorgt ervoor dat nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig op milieu worden getoetst.

Uitgangspunten of onderzoekspunten structuurvisie

Glastuinbouw

Voor het huidige glastuinbouwgebied in Ens en Luttelgeest wordt gestreefd naar een integrale en duurzame ontwikkeling. Voor Ens wordt een verdubbeling van de capaciteit nagestreefd ten behoeve van de uitbreiding van bestaande bedrijven. In Luttelgeest wordt ingezet op uitbreiding van 250 ha voor nieuwvestiging van bedrijven uit het Westland. Daarbij zal het gebied ten zuidwesten van de Oosterringweg mogelijk gesaneerd worden.

De bestaande infrastructuur, wateropvang, energiebehoefte, energiebesparingsmethoden en afvalwaterverwerking moeten daarbij duurzaam en toekomstgericht worden ingericht. Ook de landschappelijke inpassing is een aandachtspunt, met bijzondere aandacht voor lichthinder. Daarnaast zal ook aandacht moeten zijn voor huisvesting van (buitenlandse) werknemers.

Erfuitbreidingen

De schaalvergroting in de landbouw in de Noordoostpolder zorgt voor een groei van het aantal zeer grote bedrijven. Vanuit de grote bedrijven is behoefte aan grotere bouwblokken, van 2,5 hectare of zelfs 3,5 hectare. Door de grootte van de bedrijven neemt ook de belasting op de infrastructuur toe maar ook op het landschap. In het kader van de Structuurvisie en het daarbij opgestelde MER, zal met name worden gezien welke uitbreidingsmogelijkheden er gezien de stikstofdepositie problematiek zijn. De gemaakte keuzes in het kader van de Structuurvisie zullen daarna worden verankerd in het nieuwe bestemmingsplan landelijk gebied.

Intensieve veehouderij

Vanuit het beleid van de provincie Flevoland lag er een vraag om grootschalige intensieve veehouderij te accommoderen in de Noordoostpolder. Intensieve veehouderij is als volwaardige- en als neventak al langer aanwezig in de polder. Door de jaren heen zijn er ook circa 40 specialistische bedrijven ontstaan, verspreid over de polder. Politiek bestaat de vraag of zeer grote bedrijven die naar aard en omvang afwijkend zijn van wat gebruikelijk is nog langer acceptabel zijn. Daarnaast geldt nadrukkelijk dat met name de stikstofdepositie problematiek zal bepalen welke mogelijkheden er (nog) zijn. Een en ander zal in de Structuurvisie en het daarbij behorende MER worden uitgewerkt.

Vrijkomende agrarische bebouwing

Door de schaalvergroting in de landbouw en de problemen rondom bedrijfsopvolging bedraagt de afname van het aantal landbouwbedrijven sinds 1945 tussen de 400 en 500 stuks. De verwachting is dat in de periode tot 2020 daar nog eens 500 bedrijven bij zullen komen. Dit betekent een groot aantal vrijkomende agrarische bedrijven, waarvoor een passende nieuwe bestemming dient te worden gezocht.

Nieuwe functies (als wonen, bedrijfsmatige (neven)takken en ontwikkelingen in de zorg) kunnen het gebied wellicht weren voor verval. Dit met behoud van een aantal essentiële ruimtelijke kwaliteiten. Zo zullen deze nieuwe functies (rood voor rood) consequenties hebben op ontwikkelingen in de woningbouw in de dorpen, op bedrijventerreinen, of voorzieningen in de dorpen zoals kinderopvang, ouderenopvang en winkels.

7. Bedrijventerreinen en werkgelegenheid

Opgave

De grootste opgave voor de Noordoostpolder is om de economie te verbreden en werkgelegenheid te creëren, nu de werkgelegenheid in de agrarische sector af zal nemen. Door de aanwezige ruimte in de polder en de functionele opbouw van de polder liggen er kansen om nieuwe bedrijvigheid, die elders in Nederland geen ruimte heeft, naar de Noordoostpolder te trekken. De Noordoostpolder ligt op het scharnierpunt tussen het Noorden van Nederland met de Randstad. Die positie en de aanwezige ruimte moeten benut worden om actief nieuwe bedrijvigheid naar de polder te trekken. De gemeente wil in de Structuurvisie die ruimte ook bieden.

Trends en problematiek

De Nederlandse economie zit in een transitie van een maakindustrie naar een kennisindustrie. De traditionele sectoren (landbouw en industrie) maken plaats voor de zakelijke dienstverlening en bijvoorbeeld zorg. Research en Development krijgen binnen bedrijven een steeds belangrijkere rol. Het MKB is de motor achter veel innovaties. De transitie naar de kenniseconomie wordt ook gestimuleerd vanuit de wens naar een 'schonere' en duurzame economie. Milieueisen worden strenger en het principe 'de vervuiler betaalt' noopt tot aanpassingen in de bedrijfsvoering. De transitie naar de kenniseconomie betekent overigens niet dat de agrarische sector en de industrie in Nederland verdwijnen. Ook voor deze economische sectoren blijft in de toekomst ruimte nodig. Deze ruimte zal echter verder van de dichtbevolkte gebieden afliggen om hinder voor de bevolking te voorkomen.

In de afgelopen jaren zijn zowel op macro- als microniveau de economische omstandigheden in veel opzichten gewijzigd. Zo hebben we te maken met een economische recessie en is de economie gekanteld van een 'managed economy', die wordt gekenmerkt door relatieve stabiliteit, continuïteit, homogeniteit en routine naar een 'entrepreneurial economy', waarin flexibiliteit, turbulentie, diversiteit en creativiteit bepalend zijn. Bovendien is de afgelopen jaren de economische structuur in Nederland drastisch gewijzigd, waarin met name de groei van het aantal ZZP-ers opvallend is. Ook de internationale concurrentie vanuit met name lage lonen landen is fors toegenomen, terwijl kwalitatieve en kwantitatieve discrepanties op de arbeidsmarkt nog steeds, en in toenemende mate aan de orde zijn.

Als gevolg van de economische crisis stagneert de vraag naar nieuwe bedrijfsruimte. Gezien de economische situatie, is het zeer aannemelijk te veronderstellen dat de verwachte jaarlijkse afzet van 6 hectare per jaar de komende jaren niet gehaald wordt. Het is dan ook wenselijk de doelstelling te heroverwegen en deze in overeenstemming te brengen met de huidige geprognosticeerde afzet van 4 hectare per jaar. Deze prognose betekent tegelijk dat bezien dient te worden hoe met de huidige voorraad aan bedrijventerreinen dient te worden omgegaan.

Recente gegevens over leegstand van kantoorruimten geven het volgende beeld. In juli 2010 was er in Noordoostpolder 56.127 m² kantooroppervlakte. Hiervan heeft 5.290 m² geen gebruiker, een leegstand van 9,4%. Landelijk was dit toen 13%. Op dit moment is er in Noordoostpolder 54.563 m² kantooroppervlakte. Hiervan heeft 5.840 m² geen gebruiker, een leegstand van 10,7%. Landelijk is dit nu ruim 14%. Overigens is de leegstand op dit moment in Lelystad, Zwolle en Almere veel groter, tussen de 25% en 30%.

Op basis van de macro-economische trends en de lokale economische kenmerken zijn een aantal beleidsuitdagingen te benoemen die van wezenlijk belang zijn. Geïnvesteed moet worden in potentiële ondernemers en in het bevorderen van de groei van bestaande ondernemingen. Het benutten van de (potentiële) spin-off die het windmolenproject dient hierbij expliciet aandacht te krijgen. Een betere aansluiting van onderwijs en beroepspraktijk, een adequaat (regionaal) arbeidsmarktbeleid en het benutten van de mogelijkheden van Informatie- en Communicatietechnologie zijn daarnaast belangrijke beleidsuitdagingen.

Herstructurering bedrijventerreinen

In 2011 heeft de provincie Flevoland de beleidsregel herstructurering bedrijventerreinen vastgesteld. Dit heeft de weg vrijgemaakt voor het uitvoeren van het Provinciaal Herstructureringsprogramma (PHP) Flevoland met behulp van de aan Flevoland toegekende rijksmiddelen. Deze middelen zijn tot en met 2013 inzetbaar. Daarna volgt, afhankelijk van de beschikbare budgetten, een nieuwe beleidsregel. Bij herstructurering van werklocaties gaat het om activiteiten en processen die beogen die locaties op te knappen en in al dan niet gewijzigde vorm voor te doen bestaan als werklocatie.

Op korte termijn komt er geen werklocatie in de gemeente Noordoostpolder in aanmerking voor het herstructureringsprogramma. De openbare ruimte, waar de gemeente voor verantwoordelijk is, ligt er goed bij. Voor de langere termijn (2013 tot en met 2020) zijn de werklocaties Luttelgeest en Marknesse in beeld. Afhankelijk van ontwikkelingen (huidige conjunctuur, leegstand kantoorruimte) kunnen ook andere werklocaties in beeld komen voor herprofilering.

Detailhandel

De marktomstandigheden voor detailhandel zijn aan het veranderen. Dit heeft niet alleen te maken met de economische recessie of de financiële crisis. Ook de steeds verder groeiende rol van internet, de vergrijzing, de ontgroening en de veranderende consumentenvoorkeuren spelen hierbij een belangrijke rol.

In de gemeentelijke vestigingsvisie is aangegeven dat het centrum van Emmeloord de locatie is waar de reguliere detailhandel verder kan uitgroeien op basis van de plannen die er liggen. Perifere detailhandel, die vanwege de aard en omvang vaak niet in het centrum kan worden gevestigd, kan nog enigszins groeien op de PDV-locatie langs de Nagelerweg. De verwachting dat op korte termijn, door een wijziging van het bestemmingsplan, langs de Nagelerweg overal perifere detailhandel is toegestaan. Daarnaast wil de gemeente beperkt ruimte bieden voor grootschalige detailhandel (vanaf 1.000 m²) op de locatie Bouwerskamp/Nijverheidsweg. In de nieuwe gemeentelijke vestigingsvisie, die in 2012 wordt opgesteld, wordt laatstgenoemde mogelijkheid opnieuw tegen het licht gehouden.

Reguliere detailhandel op bedrijventerreinen is alleen toegestaan in de volgende gevallen:

- detailhandel in brand- en explosiegevaarlijke stoffen;
- de uitoefening van detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, bewerkt of gemonteerd;
- detailhandel in volumineuze goederen (uitsluitend auto's, boten, caravans, landbouwwerktuigen en grove bouwmaterialen).

Branchevervaging

Onder branchevervaging wordt verstaan dat ondernemingen in de detailhandel hun assortiment verbreden, zodanig dat verschillende winkeltypen elkaar overlappen. Zo gaan bouwmarkten ook planten verkopen en supermarkten verkopen mediaproducten. Deze marktontwikkeling is niet meer te stoppen. In het verleden was branchevervaging nog geen onderwerp omdat dit door wet- en regelgeving werd tegengehouden. Tegenwoordig hebben ondernemers steeds meer vrijheden gekregen omdat regels werden geschrapt. Dit resulteert er op dit moment in dat steeds meer ondernemingen in de detailhandel het assortiment uitbreiden buiten de eigen core-business om. Kleine ondernemers in de detailhandel kunnen, door de branchevervaging en schaalvergroting, moeite krijgen om het hoofd boven water te houden. De enige sturingsmogelijkheid die de gemeente heeft om branchevervaging (enigszins) tegen te gaan is om beperkingen op te leggen in bestemmingsplannen.

Gerelateerde projecten

Gemeentelijke vestigingsvisie/economisch beleid

Al met al kan worden gesteld dat het versterken van de economische structuur verder moet gaan dan extra aandacht voor 'geijkte elementen' als bedrijvigheid, ondernemerschap, innovativiteit en dynamiek. Ook de werking en kwaliteit van de arbeidsmarkt en het onderwijs, het verbeteren van de woon- en leefomgeving, de transformatie tot een duurzame economische structuur en infrastructuur verdienen in het economisch beleid nadrukkelijk aandacht. Dit past in de integrale beleidsontwikkeling waar onze gemeente voor heeft gekozen. In relatie tot economisch beleid is het van belang deze integraliteit de komende jaren nadrukkelijker tot stand te brengen. Waar de ambities in de nota Economisch Beleid en het collegeakkoord nog erg gericht waren op de 'traditionele' economische thema's zal de komende jaren een bredere inzet worden gekozen. Nadrukkelijk zal een brug worden geslagen met sociale zaken en onderwijs om de voor ons liggende uitdagingen adequaat te kunnen oppakken.

Kantoren

De Noordoostpolder plant uitbreidingen van het kantorenareaal op 4 formele kantoorlocaties: het centrum Emmeloord, de kantorenzone van bedrijventerrein de Munt, aan de Bouwerskamp/Nijverheidsstraat en op het Ecopark. Voor de eerste twee locaties is een uitbreiding van kantoorruimte met 5.000 m² per locatie voorzien. Voor de derde locatie een uitbreiding van 3.333 m² en voor de vierde locatie een uitbreiding van 3.500 m². In totaal wordt in de periode tot 2020 een uitbreiding van het areaal kantoorruimte in Emmeloord van 16.833 m² voorzien. In de Structuurvisie zal dit worden meegenomen als een autonome ontwikkeling.

Er zal kritisch gekeken worden in hoeverre bestaande uitbreidingsmogelijkheden door veranderde conjuncturele omstandigheden nog volgens plan ontwikkeld kunnen /moeten worden. Deze heroverweging wordt in 2012 in een aparte notitie uiteengezet, voor alle uitbreidingsplannen van bedrijventerreinen in de polder. De uitkomsten hiervan worden in de Structuurvisie als autonome ontwikkeling beschouwd.

Uitbreiding nieuwe bedrijventerreinen

Voor de bedrijventerreinen is tot 2020 een ambitie geformuleerd om inclusief de bestaande voorraad 125 hectare te realiseren, waarbij het zwaartepunt ligt op De Munt fase III (31 hectare), de A6 fase II (10 hectare), bedrijventerrein Marknesse (15 hectare), De Munt II Fase I en II (12,2 en 16,6 hectare) en de thematische terreinen Geomaticapark en Ecopark (17 en 8,4 hectare). Verder zijn er mogelijkheden bij de dorpen Ens, Rutten en Nagele (respectievelijk 0,9; 1,9 en 3,1 hectare). Voor het gebied aan de noordzijde van bedrijventerrein de Munt wordt een overgangsgebied met het recreatiegebied Wellerwaard voorzien. Groengerelateerde bedrijven zouden hier hun plek kunnen vinden (Tuinvallei). Enkele jaren geleden heeft de gemeente besloten om de uitbreiding van bedrijventerreinen bij de dorpen nog slechts mogelijk te maken in de twee grootste dorpen: Ens en Marknesse.

Er zal kritisch gekeken worden in hoeverre bestaande uitbreidingsmogelijkheden door veranderde conjuncturele omstandigheden nog volgens plan ontwikkeld kunnen /moeten worden. Deze heroverweging wordt in 2012 in een aparte notitie uiteengezet, voor alle uitbreidingsplannen van bedrijventerreinen in de polder. De uitkomsten hiervan worden in de Structuurvisie als autonome ontwikkeling beschouwd.

Spinn-off windpark Noordoostpolder

Als gevolg van de mega-investering van 1 miljard Euro voor Windpark Noordoostpolder zullen zich zondermeer positieve economische effecten voor de regio voordoen. Een en ander zal een positief effect hebben op duurzame werkgelegenheid in de regio. Bedrijven uit de regio zullen kunnen profiteren van aanleg, bouw en onderhoud. De (beoogde) bouwers Siemens en Enercon zijn vanwege het onderhoud langdurig aanwezig in de regio. Zij hebben behoefte aan tientallen onderhoudsmonteurs, bij voorkeur uit de regio. De Koepel Windenergie Noordoostpolder heeft een inspanningsverplichting op zich genomen om waar mogelijk en economisch Concern voor Werk in te schakelen bij de bouw van het park. Omdat het een lokaal initiatief is zal het rendement van het park de inkomenstromen in het gebied doen toenemen. Inwoners kunnen participeren en zo meeprofiteren.

Na bemiddeling van de gemeente leveren genoemde bedrijven een bijdrage aan het techniekonderwijs in de regio door het geven van gastcolleges en excursies in samenwerking met het ROC. Met Koepel Windenergie Noordoostpolder, betrokken bedrijven Siemens en Enercon, provincie Flevoland, Flevolandschap en NME maakt de gemeente plannen om te komen tot een bezoekers/informatiecentrum waar duurzame (wind)energie centraal staat. Eerste gedachten gaan uit naar een drijvend informatiecentrum op een ponton. Dit is verplaatsbaar en daardoor flexibel en legt de relatie tussen land en water. Behave een bijdrage aan het duurzame imago van de Noordoostpolder is de verwachting dat dit drijvend informatie/bezoekerscentrum een impuls kan betekenen voor de recreatie en het toerisme. Er zal een gebiedsgebonden bijdrage worden geleverd aan het gebied, waarvoor de gemeente plannen kan indienen bij de provincie. De 5 dorpen aan de Westzijde van de polder krijgen een jaarlijkse financiële bijdrage, die ze kunnen besteden ten behoeve van de leefbaarheid van het dorp.

Uitgangspunten en onderzoekspunten structuurvisie

Hoogwaardige bedrijvigheid

Noordoostpolder heeft een aansprekende geschiedenis waarin de pioniersgeest en de ruimte voor de agrarische sector centraal staan. Dit imago zou beter benut kunnen worden voor nieuwe economische impulsen. Er liggen kansen in het verder versterken van de aanwezige clusters van bedrijvigheid rondom de bloembollenteelt, glastuinbouw, de (poot)aardappelteelt, het Nederlands laboratorium voor Lucht- en Ruimtevaart en het Geometica-park in het stedelijk gebied Kraggenburg. Door het stimuleren van innovatie en research & development kan hoogwaardige werkgelegenheid worden gecreëerd. De Structuurvisie zal kansen bieden in het creëren van bijzondere woonmilieus, het bieden van voldoende voorzieningen en het trekken van aansprekende bedrijven, die de Noordoostpolder kleur en bekendheid kunnen geven.

Gemengde woonwerkmilieus

Vanuit de markt is er vraag naar gemengde woonwerkmilieus. Deze vermenging van functies kan de leefbaarheid van woonwijken vergroten, de druk op bedrijventerreinen verlichten en tegemoet komen aan de vraag van kleine bedrijven die een kantoor aan huis willen. In het kader van de Structuurvisie zal nader worden uitgewerkt waar er mogelijkheden zijn voor deze combinatie en onder welke voorwaarden.

Zware bedrijvigheid

De gemeente heeft theoretisch ruimte voor deze categorie en de vestiging van dit type bedrijven kan worden opgelegd, bijvoorbeeld vanuit de provincie. Mocht er een initiatiefnemer melden met een categorie 5 bedrijf, dan kan er maatwerk geleverd worden. De vraag is of er in de structuurvisie gekeken moet worden naar welke mogelijkheden de gemeente ziet voor deze categorie bedrijven binnen het gemeentelijk grondgebied. Vooralsnog is het uitgangspunt dat er geen gebieden worden aangewezen. In het kader van de Structuurvisie wordt een en ander op een rij gezet en worden conclusies getrokken, zodanig dat mogelijke initiatieven kunnen worden gestuurd.

Detailhandel / branchevervaging

De marktomstandigheden in de detailhandel zijn aan het veranderen en ook is er steeds meer sprake van branchevervaging. In het kader van de structuurvisie gaat nader worden gekeken, met de huidige ontwikkelingen in het achterhoofd, waar de gemeente detailhandel in de toekomst wil toestaan (inclusief PDV en reguliere detailhandel op bedrijventerreinen).

8. Recreatie en toerisme

Opgave

De ambitie die de gemeente heeft is het ontwikkelen van de toeristisch-recreatieve sector tot een belangrijke economische pijler van Noordoostpolder met in acht neming van het duurzaamheidprincipe. Wat in de Recreatievisie 2012 – 2016 centraal staat is dat we een duidelijk plattelandstoeristisch en cultuurhistorisch karakter hebben en dat er al veel te ontdekken en te beleven is, maar dat dit nog lang niet altijd zo wordt herkend. We willen inzetten op versterking en kwaliteitsverbetering van het bestaande product. Daarnaast stimuleren we nieuwe innovatieve initiatieven waardoor het aanbod gedifferentieerder wordt en we ons als gebied kunnen onderscheiden.

Trends en problematiek

In de dagrecreatie is een trend zichtbaar naar themarecreatie. Het bezoek aan golfbanen, wellnesscentra, attractieparken of bijvoorbeeld festivals neemt toe. Er worden hoge eisen aan het aanbod gesteld en men wil in een korte tijd veel beleefd hebben, zonder er al te veel moeite voor te moeten doen. Het aanbieden van arrangementen of bouwstenen biedt kansen. De gemiddelde bestedingen voor dagrecreatie nemen hierdoor toe. 'Het mag wat kosten, als we zeker weten dat we een leuke dag hebben', lijkt het motto.

De hoeveelheid vrije tijd die men heeft, en de reisbereidheid voor activiteiten nemen af. Men wil dicht bij huis kunnen recreëren. Wandelen en fietsen zijn veruit de meest ondernomen dagtochten. Door de vergrijzing zullen deze activiteiten nog meer in marktvolume groeien.

Consumenten kijken steeds kritischer naar de prijs/kwaliteitsverhouding van het aanbod en verwachten meer voor minder geld. Welzijn wordt belangrijker dan welvaart en men wil kwaliteit in plaats van kwantiteit. Keuzes in de vrije tijd worden steeds vaker gedreven door kwaliteit, beleving/"iets mee maken", persoonlijke ontwikkeling, online klantbeoordelingen, aantrekkelijkheid van het product en authenticiteit.

De natuur speelt een belangrijke rol in de recreatiewaarde van een gebied. Natuurgebieden zijn steeds vaker opengesteld voor het publiek en excursies en arrangementen zijn populair. Omdat veel mensen dicht(er) bij huis recreëren, is de bereikbaarheid van natuur- en recreatiegebieden, attracties, musea en monumenten erg belangrijk.

Ten aanzien van verblijfsrecreatie is een trend naar uitersten zichtbaar. Er wordt gekozen voor basic en authenticiteit of juist voor meer maatwerk, luxe en kwaliteit. Vakanties worden korter, maar luxer. De vraag naar seizoensplekken op campings daalt, terwijl de vraag naar luxe bungalows, innovatieve verblijfsvormen, hotels en B&B-accommodaties stijgt.

De zakelijke markt is complementair op de toeristische markt. Steeds meer zakelijke reizen worden gekoppeld aan culturele, sportieve en/of recreatieve activiteiten. Dit biedt kansen.

Het plattelandstoerisme is in opkomst en er is een toenemende belangstelling voor van consumenten. Het is een snel groeiende tak die vaak met veel innovativiteit gepaard gaat. Activiteiten worden vaak gekoppeld aan de verkoop van streekproducten. Plattelandstoerisme wordt vaak gezien als een nieuwe economische drager voor de leefbaarheid op het platteland en kan tevens bijdragen aan een imagoverbetering. Het gaat hierbij om zowel dagrecreatie als verblijfsrecreatie.

Gerelateerde projecten

Recreatievisie en Actieplan

In het actieplan worden vier speerpunten benoemd met daaraan gekoppeld diverse acties. Drie acties die een relatie met de structuurvisie zullen hebben zijn: "Promotie toeristisch product Nagele-Urk-Schokland", "Promotie toeristisch product Oostrand" en het opstellen van Kampeerbeleid. Voor de promotie toeristisch product Nagele-Urk-Schokland en Oostrand wordt een brochure, eventuele webpagina en een digitaal informatiepakket gemaakt. Het doel is het vergroten van het aantal bezoekers, verlengen van de verblijfsduur en het verhogen van de bestedingen en daarmee de economische groei stimuleren. Het opstellen van kampeerbeleid heeft tot doel duidelijkheid te scheppen voor recreatieondernemingen door heldere regels/beleidslijnen vast te stellen (vanwege vervallen van de Wet op de Openluchtrecreatie, trends en veranderende vraag van de consument).

De Corridor en de Wellerwaard

Er is een belangrijke vraag naar meer recreatiemogelijkheden in de directe woonomgeving. De ontwikkeling van de Wellerwaard is hier met name voor bedoeld. Aan de noordoostzijde van Emmeloord is een recreatief uitloopgebied in ontwikkeling waarin wandelen, fietsen, zwemmen en golfen centraal staan. De recreatieve ontwikkeling wordt financieel gekoppeld aan de realisatie van een aantal woningen. De Corridor is recreatieve zone die Emmeloord met het Kuinderbos verbindt.

Zuiderzeerland

Ook het plan Zuyderzeerland biedt kansen voor het versterken van recreatie en toerisme en het bieden van een aantrekkelijke woonomgeving. In gezamenlijkheid met de provincie Flevoland en de gemeenten Steenwijkerland en Lemsterland wordt onderzocht of een gebiedsontwikkeling mogelijk is, waarbij een vaarverbinding tussen Blokzijl en Kuinre wordt gecombineerd met recreatieve bedrijvigheid en bijzondere woonmilieus.

Uit recent onderzoek in opdracht van de provincie Flevoland is gebleken dat een randmeer op de grens van de Noordoostpolder, Steenwijkerland en Lemsterland op korte termijn niet haalbaar is. In samenwerking met de andere partijen wil de gemeente zoeken naar haalbare en realistische alternatieven voor een economische impuls in het gebied. De gemeente volstaat in deze Structuurvisie met een ruimtereservering voor de gebiedsontwikkeling Zuyderzeerland. In de reserveringszone kunnen geen ontwikkelingen plaatsvinden die een eventuele vaarverbinding in de toekomst in de weg zullen staan. Overigens draagt de realisatie van de Zuyderzeerland niet bij aan de oplossing voor de wateropgave in de lagere delen.

Uitgangspunten en onderzoekspunten structuurvisie

Grootschalige recreatieve attractie

De trends op het gebied van recreatie en toerisme laten een toename van het bezoek aan attractieparken en themaparken zien. Een dergelijke ontwikkeling kan een identiteitsdrager worden voor Noordoostpolder. Deze parken vragen ruimte en een goede bereikbaarheid. Twee zaken die elders in Nederland vaak moeilijk te vinden zijn. Voor de Noordoostpolder liggen hier kansen. Hier is immers nog ruimte voor nieuwe grootschalige attractieparken en de bereikbaarheid vanuit zowel de Randstad als het Noorden van het land is goed. Gedacht wordt aan een grootschalige attractie met meer dan 50.000 bezoekers per jaar (ter vergelijking, de Orchideehoeve: 189.000, Kon Julianatoren: 450.000, dierentuin Emmen: 700.000, Walibi: 767.000 bezoekers). De benodigde oppervlakte is onduidelijk omdat dat zeer afhankelijk is van het thema. Een voorbeeld van een mogelijke ontwikkeling is een durfsportcentrum, wat inhoud een dagattractie park van ca 400 ha, met meer dan 200.000 (300.000 tot 800.000) bezoekers per jaar en meer dan 20 autoraces per jaar.

De mogelijkheid en locatie voor een ontwikkeling van een grootschalige recreatieve attractie zal binnen de oorspronkelijke ontwerpprincipes onderzocht worden, alsook gerelateerd aan milieu, economische en infrastructurele mogelijkheden. De mogelijkheden voor een dergelijke activiteit zullen in de Structuurvisie en het MER worden beschreven en onderzocht, waarbij tevens zal worden gezien onder welke voorwaarden het mogelijk is een dergelijk initiatief daadwerkelijk te gaan ontwikkelen. Bij de toetsing van plannen voor de invulling van een grootschalige dagattractie zal de gemeente ook letten op de bijdrage die een dergelijk initiatief kan leveren aan ambities van de gemeente op het gebied van werkgelegenheid, verbreding van de economie, de wateropgave en het versterken van de cultuurhistorische identiteit van de Noordoostpolder.

Verblijfsaccommodatie (bungalowpark)

Wat in Noordoostpolder ontbreekt, is een gedifferentieerd aanbod aan verblijfsaccommodaties. Vooral het luxe en innovatieve segment zijn schaars en er is weinig differentiatie qua grootte. Daarom wordt gedacht aan een grootschalige verblijfsaccommodatie eventueel in combinatie met wellnessactiviteiten. De mogelijkheid en locatie voor een ontwikkeling van een grootschalige recreatieve attractie zal binnen de oorspronkelijke ontwerpprincipes onderzocht worden, alsook gerelateerd milieu, economische en infrastructurele mogelijkheden. De mogelijkheden voor de ontwikkeling van dergelijke voorzieningen zullen in de Structuurvisie en het MER worden beschreven.

Ondernemersinitiatieven bij vrijkomende agrarische bebouwing

Het bieden van mogelijkheden voor (nieuwe) recreatieondernemers moet bekeken worden in het kader van de vrijkomende agrarische erven. De gemeente wil bij het stimuleren van het toeristisch ondernemerschap faciliterend zijn door duidelijke regelgeving in het bestemmingsplan op te nemen. Zodat er aan ondernemers uitbreidingsmogelijkheden geboden worden op toeristisch-recreatief gebied.

Cultuurtoerisme

Ook vanuit het toerisme is er een toenemende vraag naar recreatiemogelijkheden in de Noordoostpolder. Cultuur- en archeologietoerisme is sterk in opkomst en het Werelderfgoedgebied Schokland trekt binnenlandse en buitenlandse toeristen. Behoud van bestaande waarden is uitgangspunt. Ook Nagele trekt veel 'cultuurtoeristen' door het bijzondere stedenbouwkundige concept. Behoud van dit concept en herstructurering zijn belangrijke opgaven voor de toekomst.

Waterrecreatie

De Noordoostpolder is voor de waterrecreant op dit moment weinig interessant. Er liggen kansen in het creëren van een beschutte binnendoor route vanaf de Friese Meren naar Urk en naar de Randmeren in het leggen van een betere verbinding tussen Schokkerhaven en de recreatieve mogelijkheden binnendijks. De vraag is wel of de gemeente Noordoostpolder voor deze verbindingen kan concurreren met omliggende gebieden waar waterrecreatie momenteel een gevestigde kwaliteit is. Wel wordt in het kader van de gebiedsontwikkeling Zuyderzeerland onderzocht in hoeverre een vaarverbinding tussen Blokzijl en Kuinre kan worden gecombineerd met recreatieve bedrijven en bijzondere woonmilieus.

9. Infrastructuur

Opgave

Een goede bereikbaarheid is een van de basisvoorwaarden voor ontwikkeling van nieuwe initiatieven. Iedere economische impuls vraagt een optimale bereikbaarheid.

Problematiek

Het openbaarvervoer ligt in de Noordoostpolder op achterstand. De Zuyderzeelijn is na jaren touwtrekken geschrapt. Momenteel is deze niet meer in de Rijksplannen opgenomen. Erftoegangswegen en mogelijk ontsluitingswegen voldoen niet meer aan de eisen voor landbouwverkeer. De wegen zijn te smal en onveilig voor alle verkeer, zeker door het grootschalige landbouwverkeer.

Gerelateerde projecten

Opwaardering N50 en rondweg Ens

Ombouwen van de N50 richting Kampen tot A50 en veilige en betere dwarsverbindingen door de polder zijn urgent als stimulans op het oosten van het land georiënteerde bedrijven. De opwaardering van de N50 tot A50, rekening houdend met externe veiligheid contouren, is van belang voor een goede bereikbaarheid vanuit het oosten en kan daarnaast bijdragen aan de clustervorming van kennisintensieve bedrijven rond stedelijk gebied Kraggenburg NLR, DNW en Geomatica-park en de kennisinfrastructuur rondom de glastuinbouw. Besluitvorming over het tracé heeft reeds plaatsgevonden. Het knooppunt Emmeloord aansluiting A6/N50 en Bomenweg wordt opgewaardeerd van de N50 tussen Ens en Emmeloord van een 2x1 naar een 2x2 autoweg. De aansluiting Knooppunt Emmeloord krijgt een halve aansluiting met de N50 door middel van een viaduct. In de huidige situatie kan alleen het busverkeer de N50 op en af. Voor het overige autoverkeer is er nu alleen nog een afrit. Met een halve aansluiting kan al het autoverkeer de N50 op en af. In de Structuurvisie wordt dit meegenomen als autonome ontwikkeling. Ook de Rondweg Ens en ontsluiting Bedrijventerrein naar N50 wordt meegenomen als autonome ontwikkeling in de structuurvisie uitvoering is in 2014 te verwachten

Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP)

Uit oogpunt van bereikbaarheid, verkeersveiligheid en de leefomgeving wordt gestreefd naar een optimale inrichting van het gemeentelijk wegennet. Het doel van het GVVP is het vastleggen van integraal beleid op het gebied van verkeer en vervoer in de gemeente Noordoostpolder voor de periode tot 2022, dat aansluit bij de (ruimtelijke) ambities die de gemeente heeft, maar eveneens past binnen de kaders die het rijks- en provinciaal beleid stellen. Om uitvoering te geven aan het gemeentelijke beleid wordt dit vergezeld van een uitvoeringsprogramma met daarin maatregelen en projecten.

Het verkeerscirculatieplan is een belangrijk onderdeel van het GVVP. Het circulatieplan beoogt de doorstroming te verbeteren door vooral doorgaand verkeer te weren uit het centrum van Emmeloord. Maatregelen hiertoe kunnen variëren van instellen van eenrichtingverkeer tot het aanleggen van nieuwe infrastructuur.

Het nieuwe GVVP is nog niet gereed. Vaststelling is gepland in voorjaar 2012. Het ambitieniveau van het uitvoeringsplan is dientengevolge ook nog onbekend. In de Structuurvisie zal wel nader op dit onderwerp worden ingegaan.

Uitgangspunten en onderzoekspunten structuurvisie

Hoogwaardig openbaar vervoer

De gemeente Noordoostpolder dringt aan bij provincie en Rijk op investeringen in de infrastructuur.

Verbetering van het OV-netwerk met snelle hoogwaardige verbindingen is voor een gezonde economie met regionale dienstverlening, (hoger)onderwijs en bovenregionale centrumvoorzieningen en zorgtaken een basisvoorwaarde. De reservering van de strook langs de A6 blijft gehandhaafd. In 2025 kunnen de meningen over het belang van openbaar vervoer grondig anders liggen dan nu.

Bereikbaarheid landelijk gebied

Wegen dienen geschikt en veilig gemaakt te worden voor gecombineerd landbouwverkeer, bedrijfsverkeer en bewonersverkeer. De Structuurvisie zal een integraal beeld geven van de functieverandering en de infrastructuur.

10. Water

Opgave

Het realiseren van een klimaatbestendige inrichting in 2025. Hoe kunnen waterveiligheid, waterkwaliteit en effectief beheer tegen verantwoorde kosten in de volgende 20 jaar, met doorkijk naar 60 jaar, gewaarborgd blijven? Waar is ruimte voor waterberging?

Trends en problematiek

Het toekomstig scenario van de klimaatverandering geeft aan dat Nederland rekening moet houden met meer extreem weer: hardere buien, meer droogte in langere periodes en stijging van de zeespiegel. De boezemfunctie van het IJsselmeer wordt belangrijker omdat extreem hoge rivierafvoeren nog hoger en extreem lage afvoeren nog lager zullen worden. De belasting op de dijken en de kweldruk op de polders zal hierdoor toenemen. Het rapport van de Deltacommissie geeft aan dat het IJsselmeer in de toekomst in pijl zal moeten stijgen. In het Deltaprogramma worden verschillende varianten benoemd. In de meest extreme (theoretische) strategie moeten we in het jaar 2100 rekening houden met een winterpeil van ca. 30 cm boven NAP (60 cm hoger dan nu) en een voorjaarspeil van 1,1 m. boven NAP (dat uit kan zakken tot 0,4 m onder NAP). Maar binnen de structuurvisieperiode gaat die pijlstijging nog niet spelen, er zal hoogstens sprake zijn van niet meer dan, ca 10 cm opzetten op het huidige zomerpeil.

De veiligheid moet ook in de toekomst worden gegarandeerd. Veiligheid vraagt om ruimte voor robuuste dijken. De dijken moeten voldoen aan de veiligheidsnormen die gelden. Voor de primaire waterkeringen geldt een absolute prioriteit van het waarborgen van de sterkte, de hoogte en de stabiliteit van de waterkering.

In de huidige situatie hebben vooral de harde buien consequenties voor de Noordoostpolder. Er treedt een vernatting op van de agrarische gronden en de drooglegging kan niet meer in de hele polder worden gegarandeerd. Bij Tollebeek en Nagele zijn er geregeld akkers die onder water staan, waardoor een optimale agrarische bedrijfsvoering niet meer mogelijk is.

De bodemdaling door inklinking van veenlagen in de ondergrond leidt tot vernatting. In de gebieden rond Schokland, Tollebeek en ten noordwesten van Emmeloord zullen op de middellange termijn problemen optreden. Voor het gebied bij Tollebeek zijn reeds technische maatregelen genomen. Voor de drogere gronden in het noordoosten van de polder is een permanente aanvoer van water nodig.

Gerelateerde projecten

Wateropgave ten NW van Schokland

Ten noordwesten van Schokland ligt een gebied van ca 300 ha, waarvoor volgens de afspraken in het NBW op korte termijn, voor 2015, de wateropgave moet zijn opgelost. In de Structuurvisie zal hierop nader worden ingegaan.

Wateropgave ten NW van Emmeloord

Ten noordwesten van Emmeloord ligt een gebied waar volgens de afspraken in het NBW op de lange termijn een wateropgave moet worden opgelost. Voor het toetsjaar 2050 is er sprake van een wateropgave ter grootte van 550 ha (omvang gebied dat niet voldoet aan de inundatienorm). Deze opgave wordt veroorzaakt door voortschrijdende bodemdaling. In de Structuurvisie zal op strategisch niveau hiermee rekening gehouden worden.

Natuurvriendelijke en duurzame oevers

Waterschap maakt onderscheid tussen duurzame oevers en natuurvriendelijke oevers. Duurzame oevers worden ingericht bij landbouwpercelen. Natuurvriendelijke oevers op verzoek van partnerinstanties in de buurt van natuurgebieden. Breedte van natuurvriendelijke oevers en duurzame oevers ligt niet vast. Vanuit onderhoudsoogpunt is 15 meter de maximale breedte. Waterschap koopt maximaal een strook van 1 meter breed aan ten behoeve van duurzame oevers. In geval van natuurvriendelijke oevers dient de partnerorganisatie/TBO de overige grond voor de betreffende oever te leveren

In 2027 moet 40% van alle oevers in het waterbeheergebied van het waterschap Zuiderzeeland duurzaam zijn ingericht. Op dit punt wordt verder in de Structuurvisie niet ingegaan, omdat het minimale ruimtelijke consequenties heeft en beschouwd moet worden als een autonome ontwikkeling.

Deltaprogramma IJsselmeergebied

Het Deltaprogramma IJsselmeergebied omvat 6 deelgebieden. De gemeente Noordoostpolder ligt in twee deelgebieden, te weten Flevolandse IJsselmeerkust en IJssel-Vechtdelta. In deze deelgebieden hebben in 2010 gebiedsverkenningen plaatsgevonden om met alle betrokken partners de benodigde basisinformatie te verkrijgen ten behoeve van het uiterlijk in 2014 formuleren van een advies voorkeursstrategie (i.c. een vergezicht/oplossingsrichtingen naar 2100 toe, de weg daarnaar toe en de onderzoeksvragen die daarbij horen) voor het lange termijn peilbeheer in het IJsselmeergebied.

Het deltaprogramma IJsselmeergebied brengt in kaart wat de gevolgen zijn van de wereldwijde klimaatsverandering voor de waterveiligheid en zoetwatervoorziening. Het deelprogramma IJsselmeergebied werkt aan:

- Een breed gedragen advies met een voorkeursstrategie voor het peilbeheer in het IJsselmeergebied op de lange termijn;
- een peilbesluit voor het IJsselmeergebied voor de korte termijn;
- een kwaliteitsteam voor het IJsselmeergebied en een Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit;
- een borging dat het project Toekomst Afsluitdijk ruimte biedt voor de voorkeursstrategie voor de lange termijn.

Uitgangspunten en onderzoekspunten structuurvisie

Water wordt gezien als een belangrijk ordenend principe voor de toekomstige inrichting. Er zal overal in het landelijk gebied ruimte voor water moeten worden gezocht. Er wordt gezocht naar duurzame en technische oplossingen om aan de wateropgave te voldoen, door duurzame inrichting van tochten en aanleggen van natuurvriendelijk ingerichte stroken langs de vaarten en tochten. Meerwaarde en kansen liggen in de multifunctionaliteit zoals berging, water voor de landbouw, natuurontwikkeling, water- en oeverrecreatie en waterwonen. Deze kansen worden bijvoorbeeld onderzocht in het kader van de Zuyderzeerland. Het gaat om een integrale benadering. In samenwerking met het waterschap Zuiderzeeland dient een integrale oplossing tot stand te komen.

11. Natuur

Opgave

Instandhouding en verbetering van de leefomgeving voor beschermde soorten en gebieden is een landelijke opgave die een ruimtelijke impact heeft op Noordoostpolder. De opgave voor de structuurvisie is dan ook om de geldende natuuropgaven op lokaal niveau af te stemmen op de overige ruimtelijke gebruiksfuncties.

Trends en problematiek

Beschermde gebieden

De Noordoostpolder wordt omgeven door Natura 2000-gebieden. Het betreft de vogelrichtlijngebieden IJsselmeer, Ketelmeer & Vosmaer, het vogel- en habitatrichtlijngebied Zwartemeer, het habitatrichtlijngebied Rottige Meenthe & Brandemeer en de vogel- en habitatrichtlijngebieden De Wieden en Weerribben. De bescherming van deze gebieden kan een beperking betekenen voor verdere (bedrijfsmatige of infrastructurele) ontwikkelingen in Noordoostpolder, vooral in de veehouderij. Het Rijk en de provincie werken momenteel aan een beheerplan voor genoemde Natura 2000-gebieden, met als doel om de bestaande stikstofdepositie omlaag te brengen. Uit dat beheerplan zal volgen hoeveel ruimte er ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen met stikstofemissie en waar en wanneer. De verwachting is dat gedurende het ontwikkelproces van de Structuurvisie kan worden aangesloten op het PAS. De huidige wet- en regelgeving (Milieuvergunningen en NB-vergunning) zorgt ervoor dat nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig op milieu worden getoetst.

Beschermde soorten in Noordoostpolder

Bijna 40 beschermde soorten hebben hun leefgebied in de Noordoostpolder. Vanuit landelijke wetgeving heeft de gemeente de opgave om dat leefgebied te beschermen of te compenseren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de rugstreeppad, waarvoor op lokaal niveau een convenant is afgesloten met alle terreinbeherende partijen.

Gerelateerde Projecten

Uitvoering Natuurbeheerplan Flevoland 2011

In het provinciaal *Natuurbeheerplan Flevoland 2011* staan de ambities om de natuur in Flevoland te ontwikkelen, in lijn met de ambities van hogere overheden, zoals de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het doel natuur- en landschapsbeheer is behoud en verbetering van de natuur- en landschapskwaliteit. Samengevat betekent dit:

- het realiseren van een landelijk samenhangend netwerk van natuurgebieden;

- agrarisch natuurbeheer voor versterking van het soortenbeleid en behoud van landschappelijke kwaliteiten;
- behouden en versterken van landschappelijke kwaliteiten die ook een ecologisch doel dienen, zoals diverse beplantingen en waterpartijen. En deze kwaliteiten ook inzetten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Uitgangspunten en onderzoekspunten structuurvisie

Uitbreiding natuur i.r.t. recreatie, water, cultuur en compensatie

De gemeente Noordoostpolder ziet kansen voor uitbreiding van de natuurgebieden aansluitend aan het Kuinderbos, het Voorsterbos en in het gebied rondom Schokland. De natuurontwikkeling bij het Kuinderbos en het Voorsterbos kan gecombineerd worden met recreatieve voorzieningen, verblijfsaccommodaties en woonvormen als landgoedwonen en landschapswonen. De natuurontwikkeling rondom Schokland kan gecombineerd worden met waterberging, versterken van cultuurhistorie, archeologische waarden en het versterken van het deelgebied Omgeving Nagele-Schokland.

12. Energie en duurzaamheid

Opgave

Met het ondertekenen van het Klimaatakkoord Gemeenten en Rijk 2007 -2011 hebben gemeenten mede een rol gekregen in het vervullen van de Nederlandse klimaatdoelstellingen. De gemeente Noordoostpolder heeft hierop zijn doelstellingen voor de kortere en langere termijn gebaseerd en die vertalen zich een op een naar het energiebeleid. Uiteindelijk wil de gemeente in 2030 energieneutraal zijn.

Trends

Vanwege deze opgave is er sprake van een trend naar energietransitie en duurzaamheid. Uit de Energievisie van de gemeente Noordoostpolder (2010) blijkt dat inzetten op energiebesparing relatief weinig resultaat oplevert en dat daarom vooral ook ingezet moet worden op de productie van duurzame energie. Er wordt al veel geïnvesteerd in nieuwe vormen van duurzame energie en de vraag naar groene energie is groter dan wat nu in Nederland geleverd kan worden.

Het gemeentebestuur heeft zich uitgesproken voor een hoog ambitieniveau op het gebied van energie en duurzaamheid. Er is veel bovendien veel vraag naar locaties om bedrijvigheid op te staten voor duurzame energieopwekking. De grootschalige productie van duurzame energie kan passend zijn bij het functionele karakter van met name de westkant van de Noordoostpolder.

Het nieuwe collegeprogramma zet in op kwaliteit boven kwantiteit. Dit is onder andere verwoord in het Duurzaamheidsplan 2012 - 2015. Daarin wordt ingezet op acht ambities om de genoemde transitie te bereiken. Bijvoorbeeld ten aanzien van het toekomstige windpark Noordoostpolder, met daaraan gekoppeld een duurzaam themapark. De gemeente Noordoostpolder is positief over het Rijksinpassingsplan Windmolenpark. De uitbreiding van solitaire windmolens is niet gewenst, clustering voor de IJsselmeerkust wel. Participatie in het windmolenpark door de eigen bevolking wordt gestimuleerd.

Maar ook energiebesparing bij herstructurering van bestaande dorpen of wijken en nieuwbouw van woningen, het stimuleren van het bedrijfsleven energieneutrale bedrijfsgebouwen neer te zetten, elektrisch vervoer te gaan faciliteren, de burger meer bij te betrekken zijn belangrijke zaken die de gemeente Noordoostpolder wil oppakken.

Gerelateerde projecten

Duurzaambeleidsplan

De vier belangrijkste ambities uit het Duurzaamheidsplan in het kader van de Structuurvisie zijn:

- In de gemeente Noordoostpolder wordt in 2030 voldoende duurzame energie opgewekt om daarmee energieneutraal te zijn (wind, biomassa, aardwarmte en zon).
- De leefomgeving is gezond, veilig, schoon, uitdagend en educatief. Ze nodigt uit om in te wonen, werken, spelen en te recreëren
- Uiterlijk 2020 worden nieuwbouwwoningen in de gemeente Noordoostpolder energieneutraal gebouwd. Bestaande bouw is in 2020 competitief met nieuwbouw op het gebied van energieneutraliteit, door energiebesparende maatregelen, en toekenning van duurzame energieopwekking op gebiedsniveau aan bestaande bouw.
- Bedrijven in Noordoostpolder ondernemen duurzaam in 2030. Uiterlijk 2020 worden alle bedrijfsgebouwen energieneutraal gebouwd in lijn met de woningbouw. Bestaande bedrijfsgebouwen benutten de mogelijkheden voor energiebesparing en duurzame energie opwekking optimaal. Daarnaast zijn bestaande bedrijventerreinen in 2030 duurzaam ontwikkeld of geherstructureerd en is er een optimaal (woon-) werkklimaat.

Een eerste verkenning in de vorm van een Duurzame Energiescan laat zien dat het behalen van de energieneutraliteit mogelijk is door inzet van grootschalige windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder, de realisatie van een warmtenet gebaseerd op geothermie, maximale benutting van biomassastromen, en de grootschalige inzet van zonne-energie. Daarnaast neemt de gemeente deel aan het opstellen van een businessplan voor een Duurzame energie ontwikkelingsmaatschappij.

Uitgangspunten en onderzoekspunten structuurvisie

Duurzame energieproductie, zonne-energie en biogas

De Noordoostpolder leent zich voor grootschalige windenergie en andere vormen van duurzame energieproductie, zoals zonne-energie en het produceren van biogas. Daarnaast liggen er in de Noordoostpolder ook kansen voor een duurzame ontwikkeling van de glastuinbouw. Het glastuinbouwgebied kan benut worden als leverancier van warmte voor de omliggende woningen en er loopt al een onderzoek naar een CO₂-transportleiding. De gemeente ondersteunt een verdere verduurzaming van de glastuinbouw door toepassing van warmtekrachtkoppeling en warmte/koude opslag. Bij nieuwbouwprojecten en herstructurering van woningen liggen er kansen voor het concept Duurzaam Bouwen, met hoge isolatiewaarden, warmtepompen, zonne-energie en zongerichte verkaveling.

Bij opwekken van energie zal ook aandacht zijn voor kleinschalige windturbines tot maximaal 15 meter welke inpasbaar zijn in het landschap. Deze zouden zowel onderdeel kunnen zijn van (agrarische) bedrijfsvoering als ten behoeve van eigen energiebenutting voor de woningen. Deze onderzoeksvraag zal globaal worden meegenomen in de MER- structuurvisie op het gebied van landschap en geluid. In het landschapsonderzoek wordt de vraag gesteld bij welke omvang geen sprake is van landschappelijke invloed.